

KENT VE KÜLTÜR KAVRAMLARI

Dr. Öğr. Üyesi Neslihan AYDIN YÖNET
Mimarlık ve Tasarım Fakültesi
Mimarlık Bölümü

İNSAN YERLEŞMELERİ

İNSAN YERLEŞMELERİ YOĞUNLUĞU VE SAYISI

- Fiziksel çevrenin, doğal koşulların etkisi,
- Sosyo-ekonomik çevrenin, beşeri koşulların etkileri,
- Yapılaşmış çevrenin etkileri

İNSAN YERLEŞMELERİ ÖGELERİ

- Doğa
- İnsan
- Toplum
- Kabuklar-örtüler
- Şebekeler-ağlar

İNSAN YERLEŞMELERİ

Doğa

- Jeolojik yapı
- Topografik yapı
- Topraksal kaynaklar
- Su kaynakları
- Bitki türleri (Flora)
- Hayvan türleri (Fauna)
- İklim

İNSAN YERLEŞMELERİ

İnsan

- Biyolojik gereksinimler (Mekan, hava, ısı, vb.)
- Duyum ve algılama (5 duyu)
- Duygusal ihtiyaçlar (Beşeri ilişkiler, güven hissi, vb.)
- Ahlaki değerler

İNSAN YERLEŞMELERİ

Community

Toplum

- Nüfus yapısı ve nüfus yoğunluğu
- Sosyal tabakalaşma
- Kültürel yapı
- Eğitim ve öğretim
- Sağlık ve refah
- Yasalar ve yönetim

İNSAN YERLEŞMELERİ

Kabuklar-Örtüler

- İskan-Konut bölgesi (Konut-gerekli donatılar)
- Kamusal hizmetler (Okul, hastane, vb.)
- Alışveriş merkezleri, pazarlar
- Dinlenme alanları (Tiyatro, müzik, spor, vb.)
- Kent Merkezi, MİA, iş ve yönetim merkezleri
(Belediye, adliye, vb.)
- Ulaşım merkezleri (Kara, hava, deniz terminaleri)

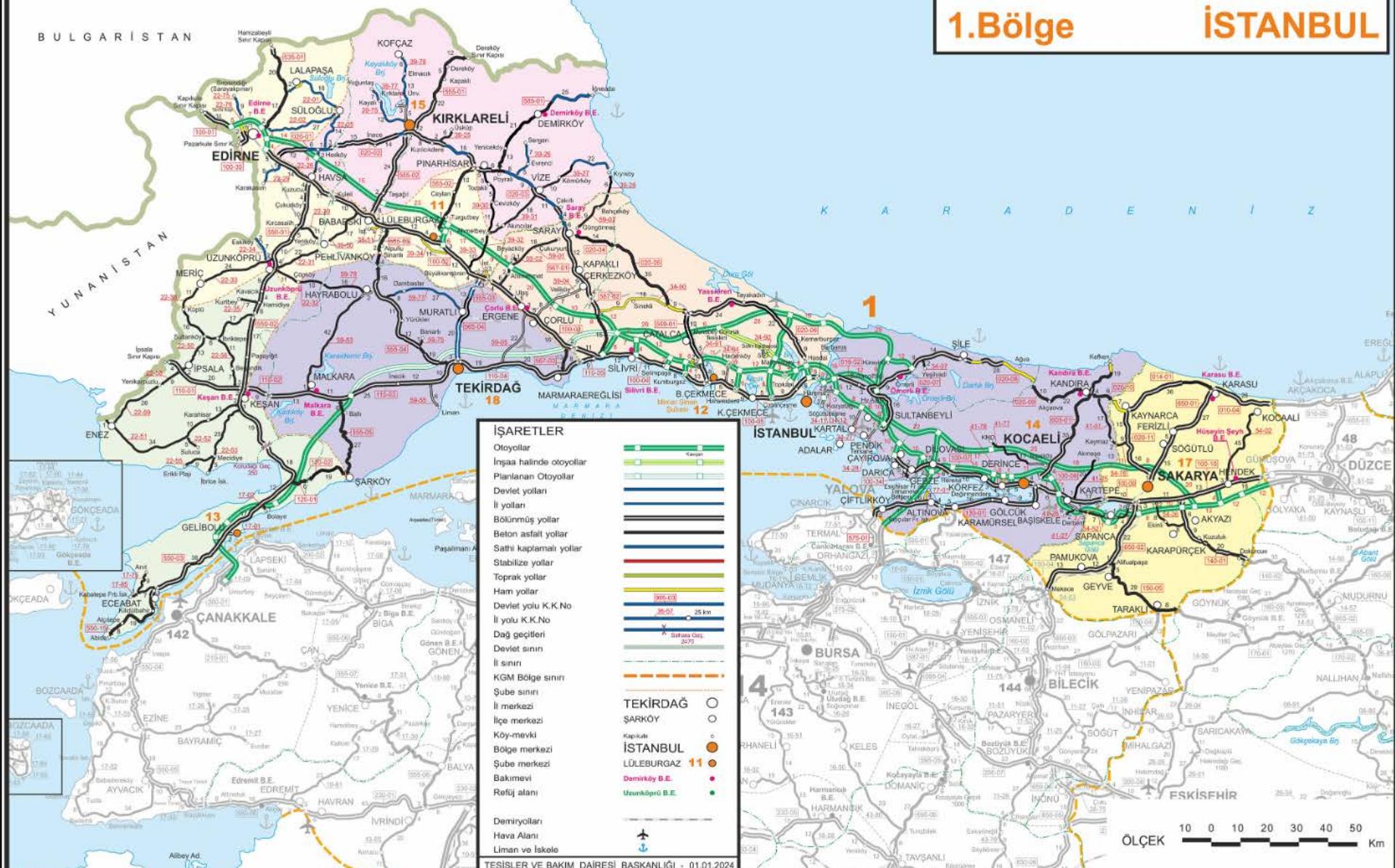
İNSAN YERLEŞMELERİ

Şebeke-Ağ

- Su sağlayan sistemler
- Enerji sağlayan sistemler
- Ulaşım sistemleri (Su, kara, demiryolu, hava)
- Haberleşme sistemi
- Atık su sistemi, kanalizasyon ve drenaj
- Fiziksel planlama

1.Bölge

İSTANBUL

TESİSLER VE BAKIM DAİRESİ BAŞKANLIĞI - 01.01.2024

İstanbul Raylı Sistemler Ağ Haritası / Istanbul Railway Network Map

METRO
İSTANBUL

Ağ Haritası QR Kod ile cebinizde!
Network Map in your pocket with QR code!

Yapımı Devam Eden Hatlar / Lines Under Construction

- Kırıkkale-Bağcılar-Uzatması: Metro Line Extension
- Kırıkkale-Bağcılar-Kadıköy 100 Uzatması: Metro Line Extension
- Tavşantepe-İçmeler Uzatması: Metro Line Extension
- Çekmeköy-Sultangazi Uzatması: Metro Line Extension
- Esenyurt Meydan ve Kabataş Uzatmaları: Metro Line Extensions

T16 Sirkeci-Kazlıçeşme Tramway Hatti

T18 Yenikapı-Kazlıçeşme Tramway Hatti

İ işaretleri / Signs

İstasyon-Durak / Station-Stop

Hat Bağ-Bolu / Terminus

Aktarma İşaretleri / Transfer Signs

Boğaziçi Köprüleri / Bosphorus Bridges

Boğaziçi Altı Geçisi / Underwater Tunnel

Havalimanı / Airport

Otogar / Coach Station

YHT-Hızlı Tren Gar / High Speed Rail Transfer Station

Boğaziçi Altı Geçisi / Underwater Tunnel

Bilgilendirme / Information

İşleme saatleri ve yoğun saat sefer akışları Metro İstanbul cep hantalarından sefer tarihlerini istasyonlarda yer alan bilgilendirme panolarından ve web sitemizden öğrenilebilirsiniz.

You can find about the opening hours and peak hour timetables from Metro İstanbul ticket maps and find more information about timetables from our website and information boards at the stations.

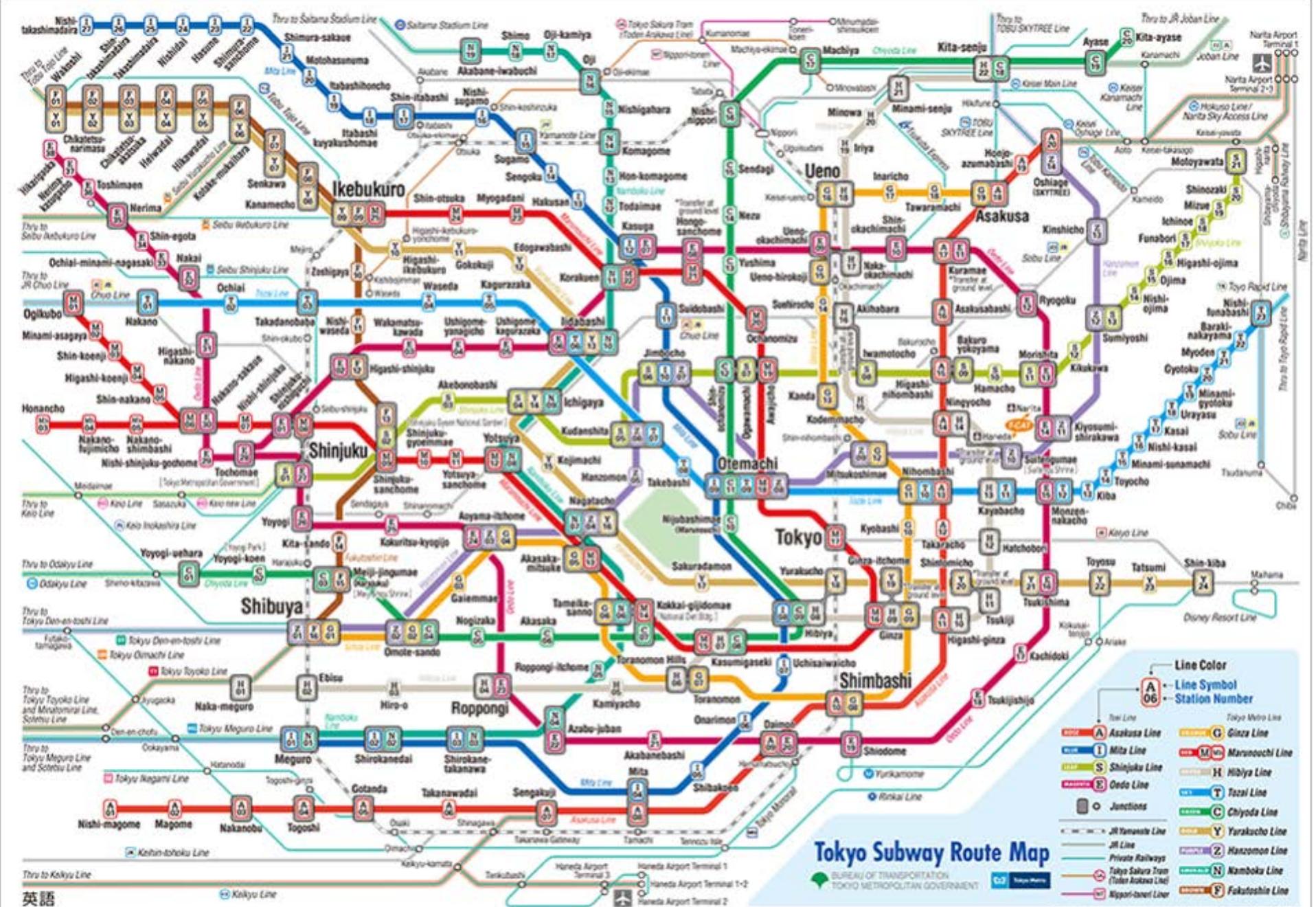
T2 Taksim-Tünel ve T3 Kadıköy-Moda tramway hatları ile T4 tramway hattı Cumhuriyet Mahallesi istasyonu haricindeki tüm raylı sistem istasyonları engelli imajinine uygunlardır.

All rail lines except for T2 Taksim-Tünel and T3 Kadıköy-Moda line, and all stations except for Cumhuriyet Mahallesi station of T4 Taksim-Mecidiye tram line are accessible for disabled passengers.

İletişim / Contact

- X metroistanbul
- WhatsApp 0552 153 00 34
- Instagram metroistanbul...
- Facebook metro.istanbul
- YouTube metroistanbul
- Facebook metroistanbulas
- ALO 153

Tokyo Metro Ağı

İNSAN YERLEŞMELERİ SINIFLANDIRMASI

Konumuna göre genel ayrim:

1. Kır
2. Kent

.....

Kurulma yöntemine göre:

1. Planlı (Ankara, Karabük, Brasil, Karlsruhe)
2. Plansız

İNSAN YERLEŞMELERİ SINIFLANDIRMASI

Sürekliliklerine göre:

1. Sürekli yerleşme gösterenler
2. Geçici yerleşimler

Fonsiyonlarına göre:

Sadece mevcut duruma bağlı olarak değil bir plan önerisi olarak da gelişebilir.

Sanayi kenti, ticaret kenti, kültür kenti, liman kenti, üniversite kenti, sağlık kenti vb.

İNSAN YERLEŞMELERİ SINIFLANDIRMASI

Nüfus büyüklüğüne göre:

1. Köy
2. Kasaba (Küçük kent)
3. Orta büyüklükte kent
4. Büyük kent
5. Daha büyük kent (Metropol, Metropoliten kent, Metropolis)
6. Yığılma (Conurbation)
7. Çok büyük kent (Megalopolis)
8. Kentsel Bölge (Urban Region)
9. Kentleşmiş Kıta (Urbanized Continent)
10. Dünya Kenti (Ecumenopolis)

İNSAN YERLEŞMELERİ BİLİMI (EXISTICS):

1. En küçük kabuk veya en basit birimler (minor shells): İnsan, oda, konut.
2. Küçük yerleşmeler (micro settlements): [Geleneksel kentler'e (traditional town) kadar] Ulaşımın yaya olarak sağlanabildiği yerleşmeleri, küçük komşuluk birimlerini içerir.
3. Orta büyüklükteki yerleşmeler (meso settlements): Geleneksel kentlerle yiğılma alanı arasındakilardır.
4. Büyük yerleşmeler (macro settlements): Kentsel bölge ile başlayıp dünya kenti ile tamamlanmaktadır.

İNSAN YERLEŞMELERİNDE FARKLI ÇEVRELER

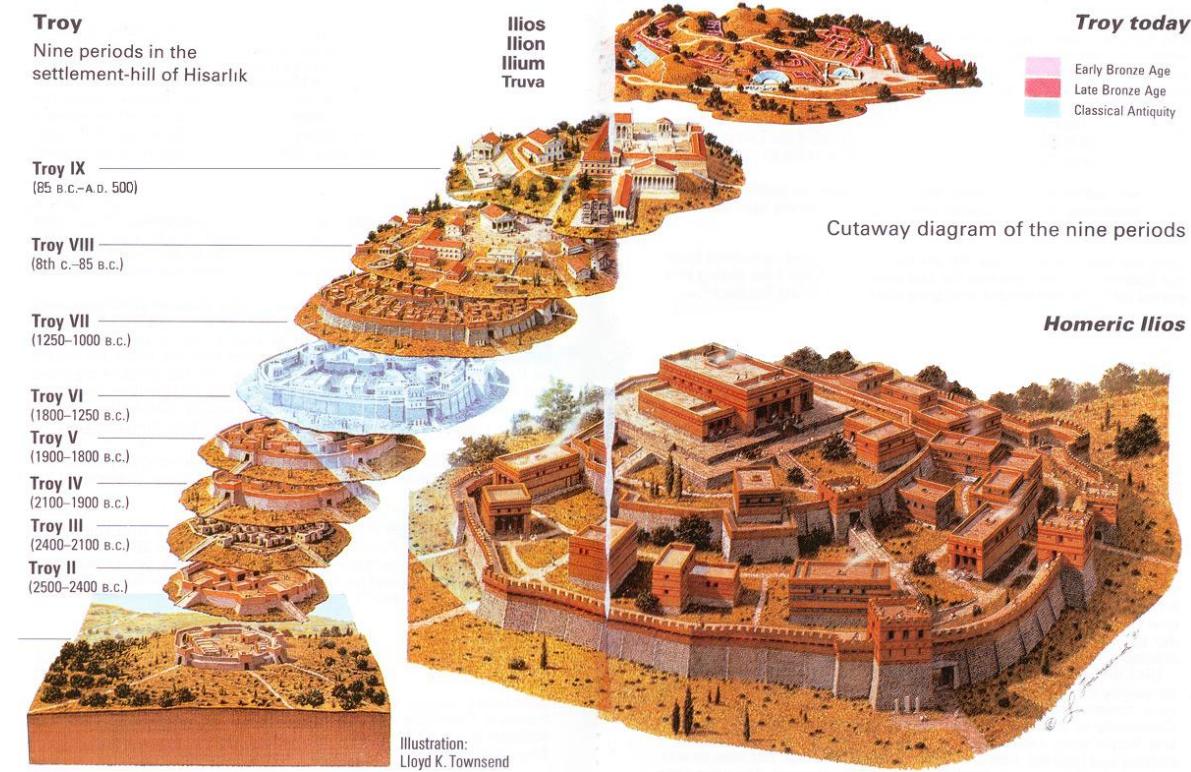
1. Doğal çevre
2. Beşeri çevre
3. Yapay çevre arasındaki etkileşim

KENT FİKRİ

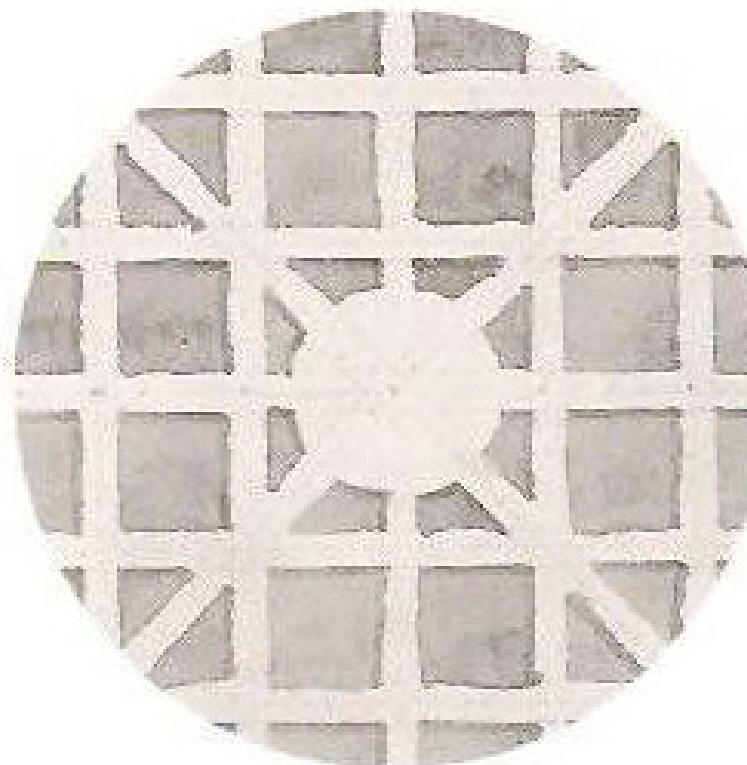
İlk kentlerin ortak özellikleri

- Genellikle duvarlarla çevrili, kent ve kent dışı ayrimı net;
- Tarım ana sektör, sulama sistemi önemli;
- Kentsel yaşam krallar ve/veya dini önderler tarafından yönetiliyor;
- “Artı Ürün” ile ticaret başlıyor...

Kentsel gelişme tipleri

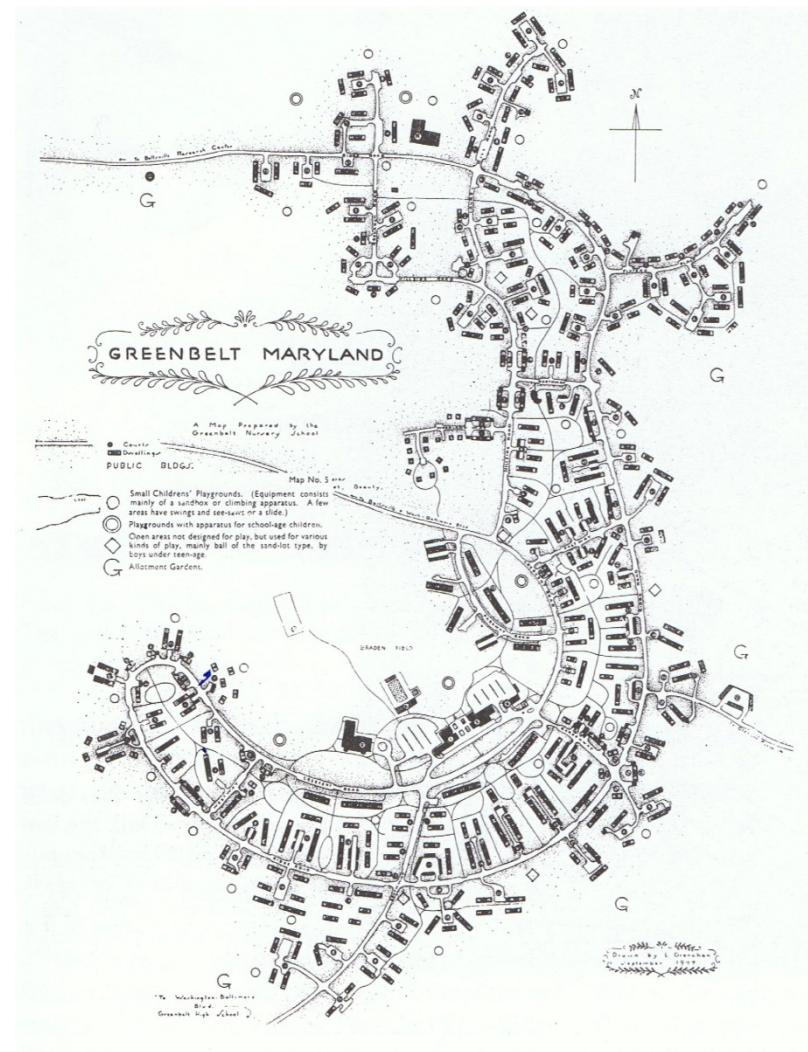
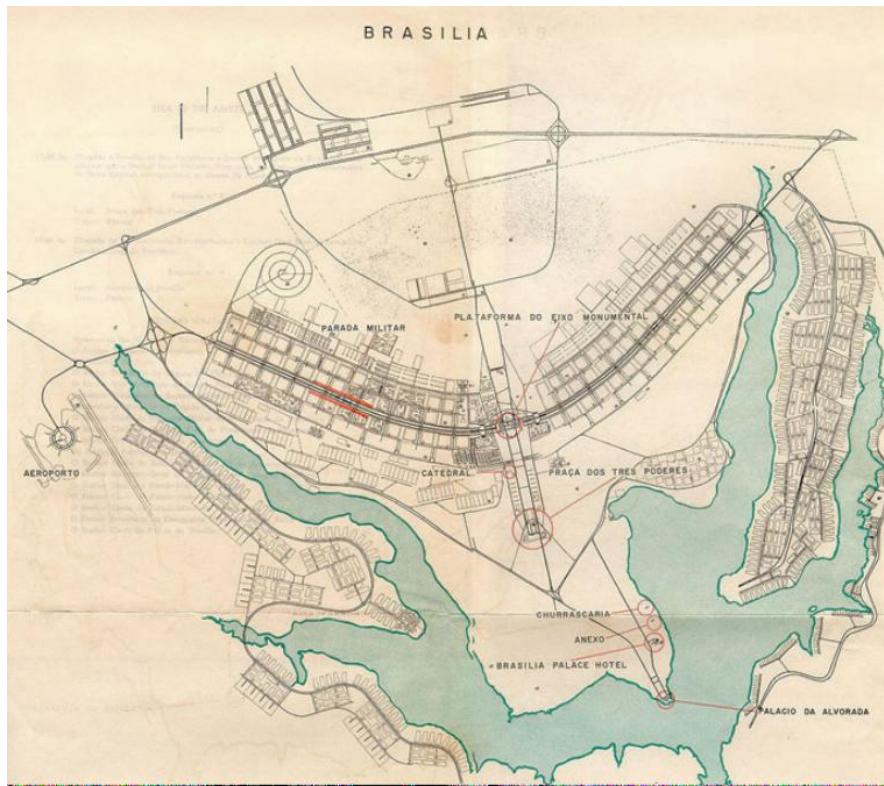
1. Spontane büyüyen, kendi kendine olmuş, organik, düzensiz kentler
1. Planlanmış, tasarılanmış kentler

- The natural way in which people simply start building, as they still do in the shanty towns of the emerging world (Alexander, 1964)
- There is the artificial way in which a master plan is prepared; streets laid out, squares and urban blocks on to which buildings are then placed according to some planners' sense of order (Stanislawski, 1947).

Farklı dokular

Topografiya etkin

- Nehir kenarı
- Doğal liman
- Kale kent
- Lineer gelişme
- Tepe yerleşimi
- Eğimli arazi

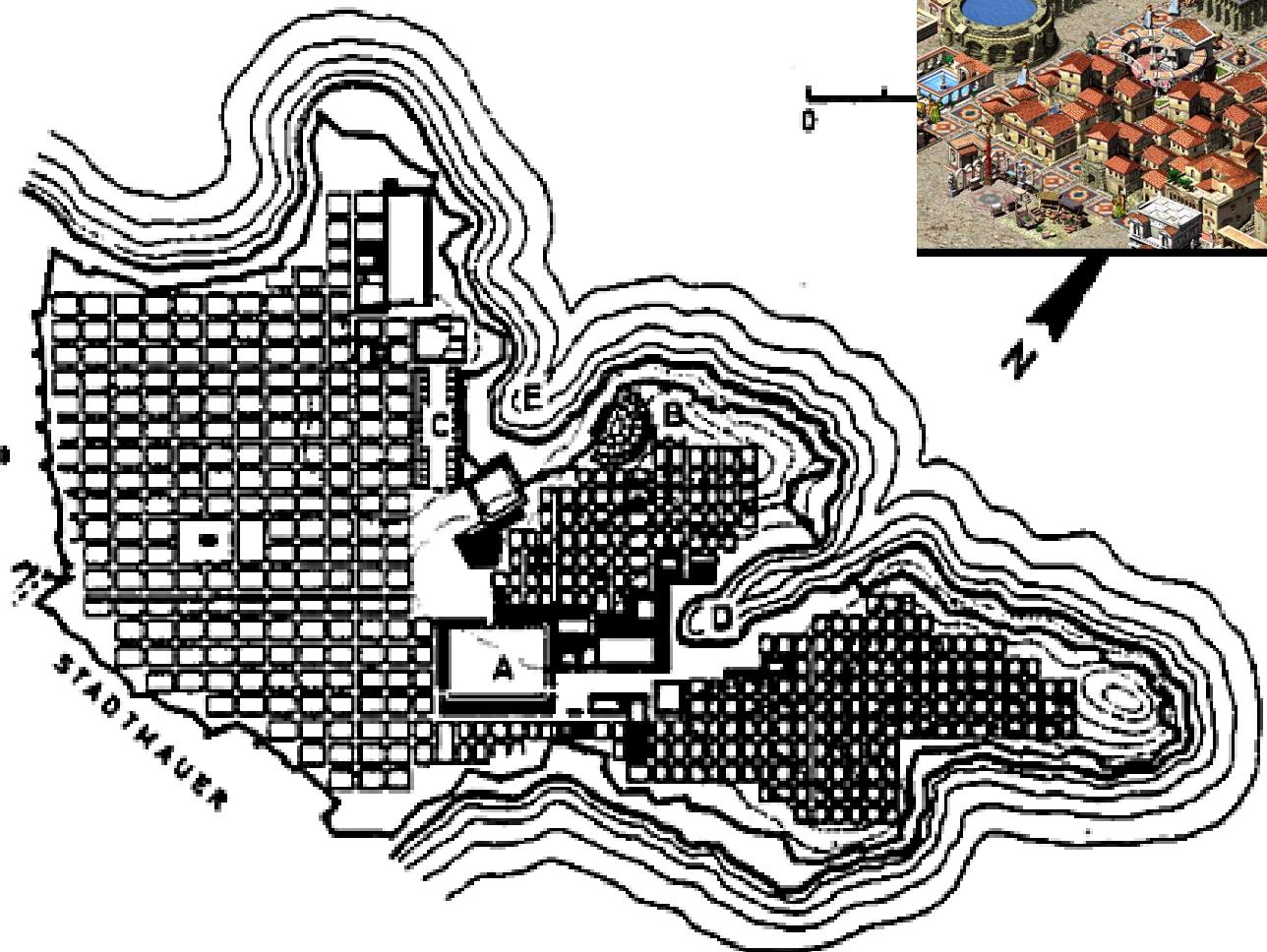

Farklı kent formları

- **Grid / Izgara**
- **Lineer**
- **Organik**
- **Merkezi Sistemler:**
 - Konsantrik
 - Radyal
- **Kompleks**

MILET

Izgara plan

LINEAR CITY (Soria y Mata)_1913

Lineer Plan / Madrid

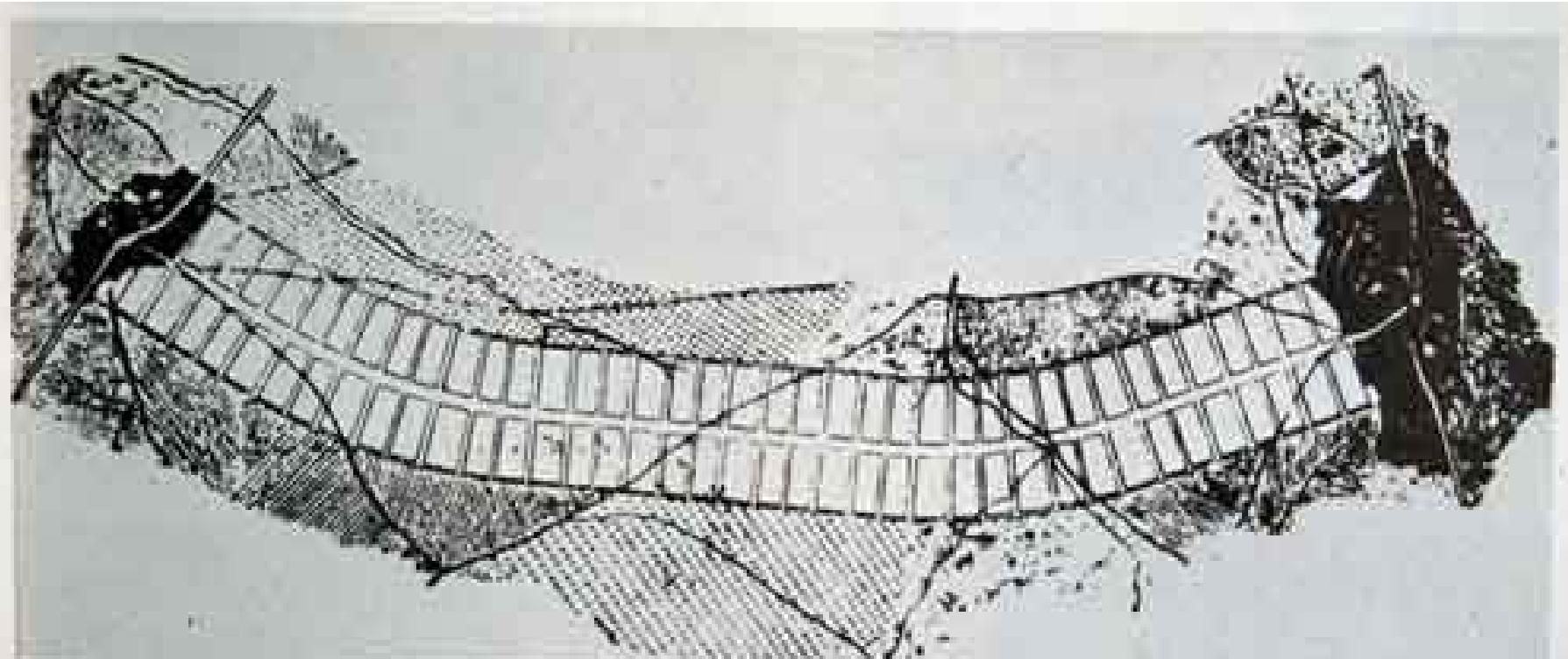
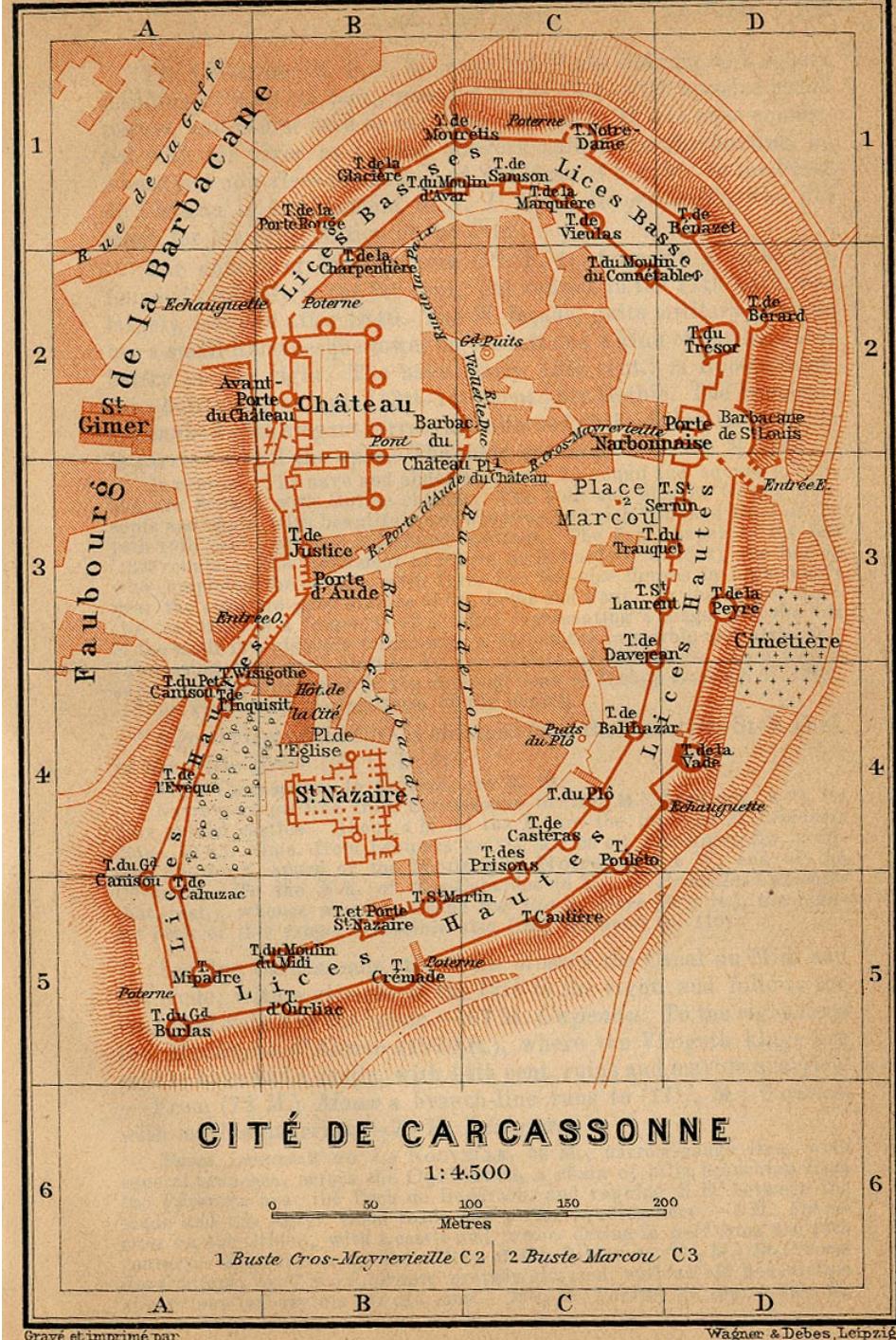

Fig. 26.11 Arturo Soria y Mata, "Linear City," first proposed in 1882. This particular application, from

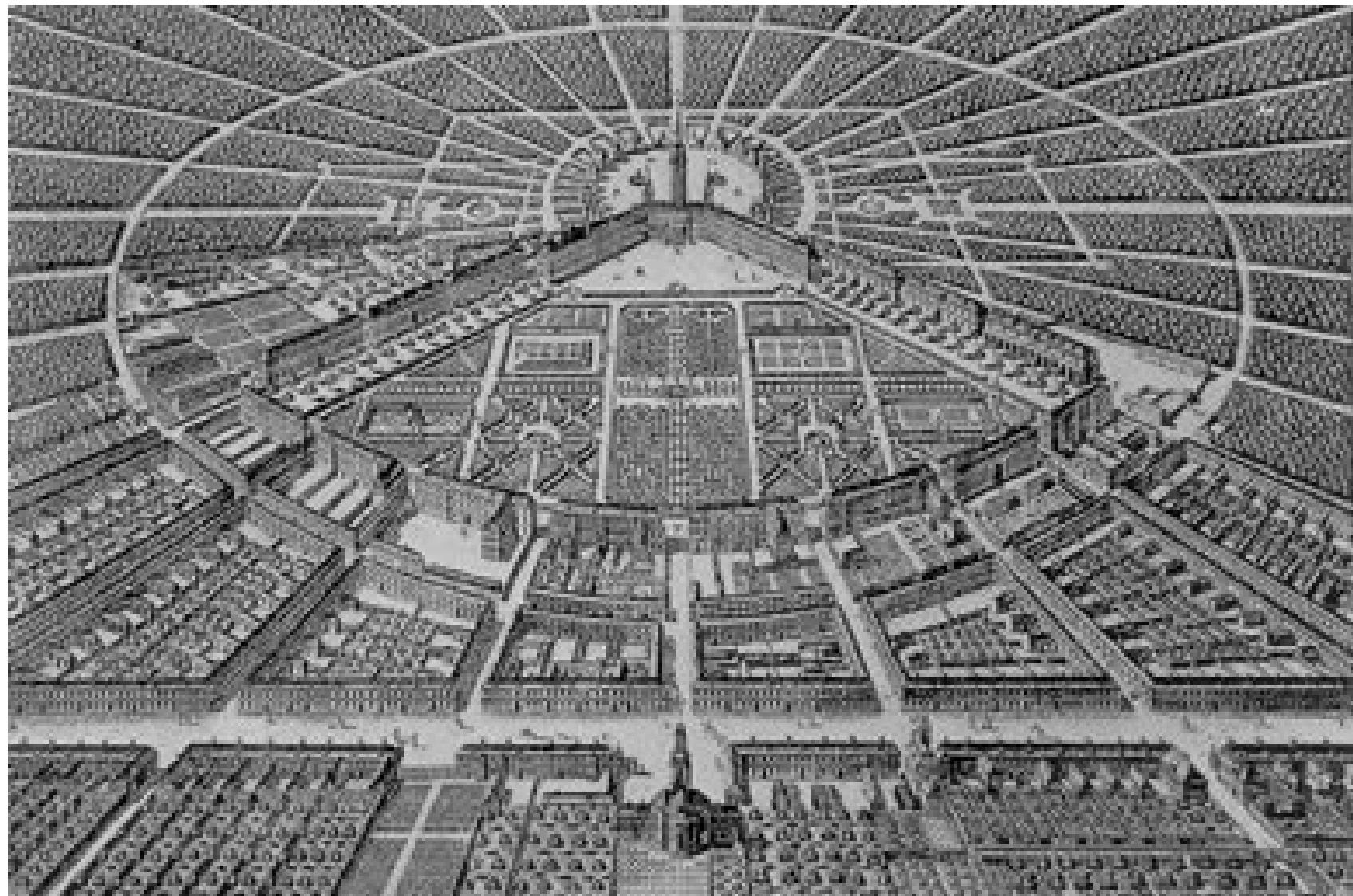
1913, shows a linear city linking two older towns (at the extreme left and right).

CARCASSONNE (Fransa)

Merkezi_Konsantrik Plan

KARLSRUHE (Almanya) Radyal plan

KARLSRUHE (Almanya) Radyal plan

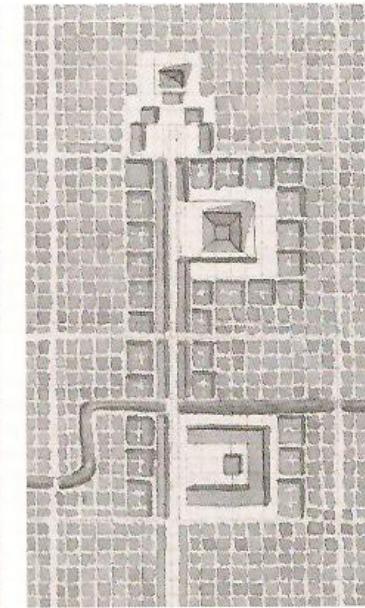
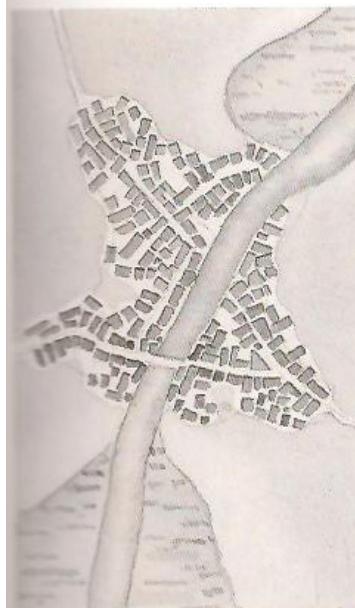
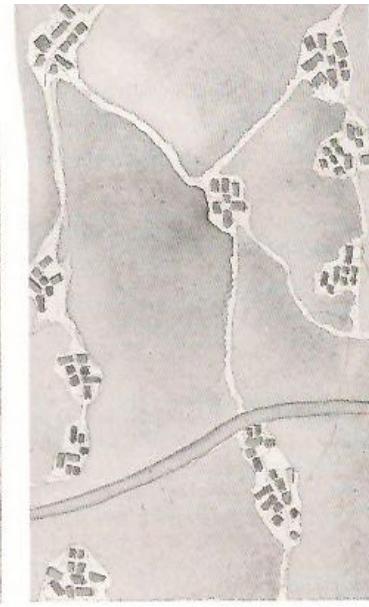
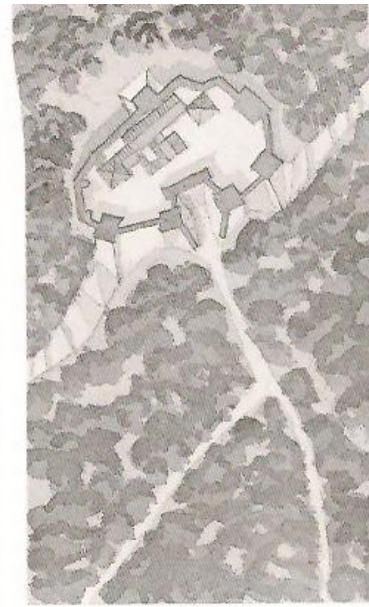
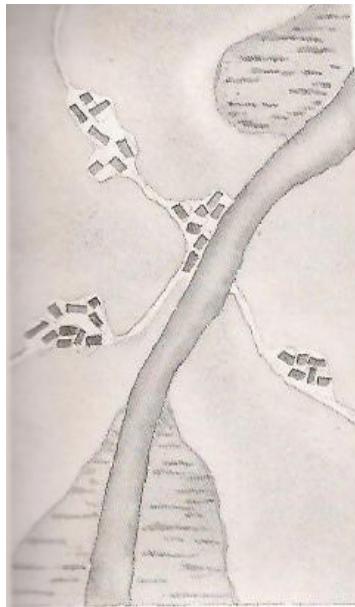

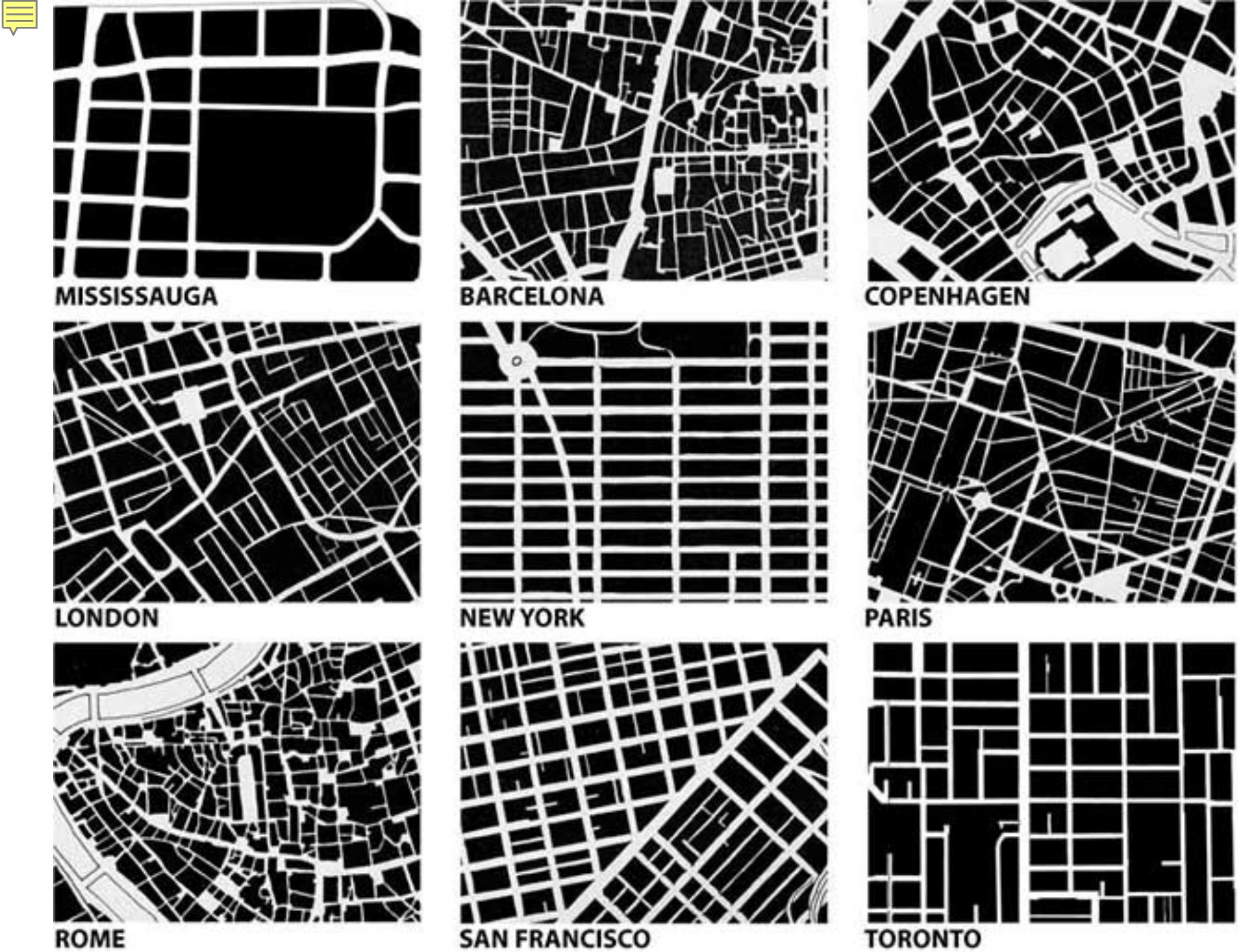
BARCELONA

Komplex plan

Kent formunun oluşma süreci

KENT NEDİR?

“ Kent, sosyal olarak heterojen bir yapıya sahip, görece olarak büyük, yoğun ve kalıcı-sürekli yerleşimlerdir”(L. Wirth).

“Toplumsal güç ve kültürün merkezi” (L. Mumford).

Kentlerin karakteristikleri

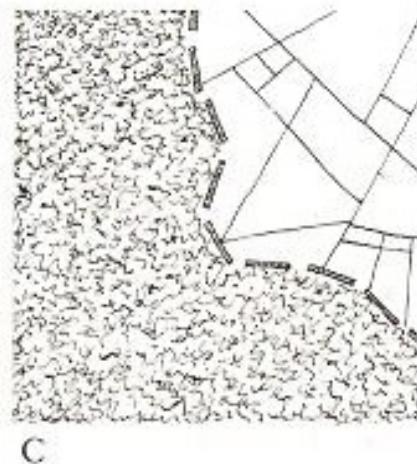
- A. Enerjik kalabalık
- B. Kentsel kümeler
- C. Fiziksel sınırlar
- D. Farklı kullanımlar
- E. Kentsel kaynaklar
- F. Yazılı kayıtlar
- G. Şehir ve şehir dışı
- H. Anıtsal çerçeve
- I. Binalar ve insanlar

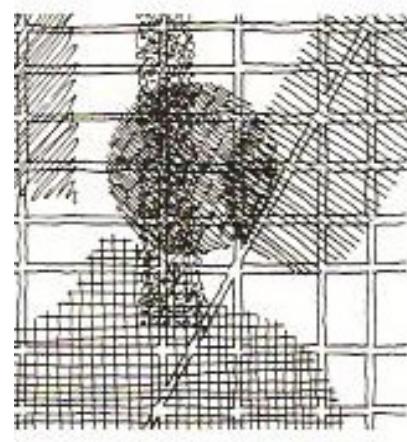
A

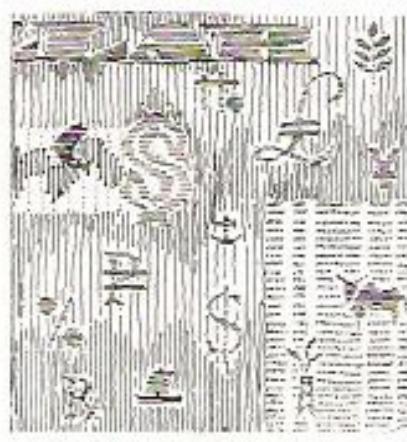
B

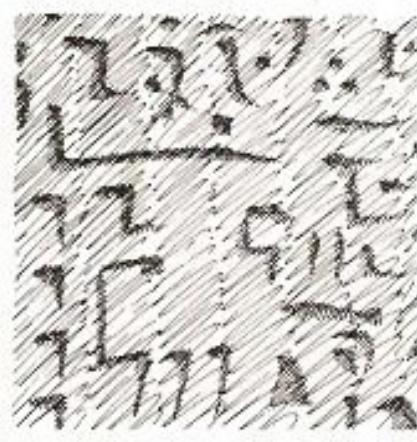
C

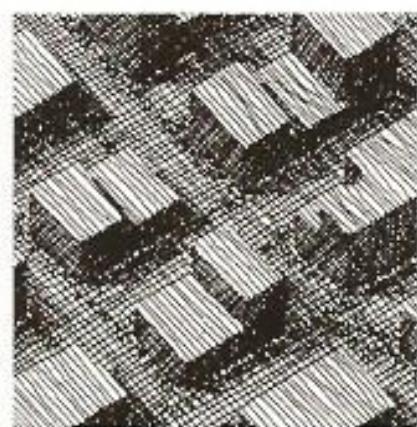
D

E

F

KENTSEL DOKUNUN ÖGELERİ

(Aston and Bond)

1. Kent planı
2. Arazi kullanım dokusu
3. Binalar

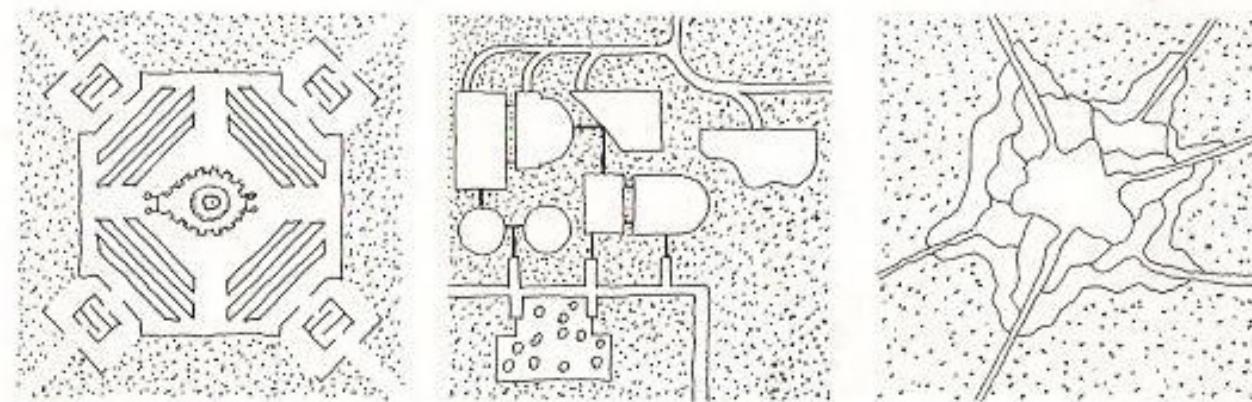
NORMALİF MODELLER (Kevin Lynch)

1. Cosmic Model (Kutsal kent)
2. Practical Model (Makine kent)
3. Organic Model (Biyolojik kent)

14 The cosmic city: a spatial diagram of social hierarchy.

15 The practical city: a functional construct of interrelated parts.

16 The organic city: an indivisible, living organism.

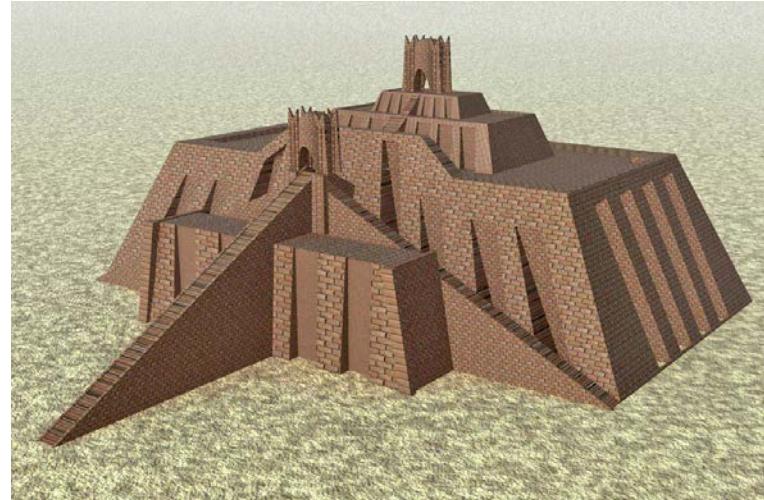

KLASİK KENT

Dr. Öğr. Üyesi Neslihan AYDIN YÖNET

Antik Dönem

- Din en önemli etkendir.
- Kent tapınakları dikkate alarak kurgulanır (Örn.; Mezopotamya ve Mısır kentlerinde)
- Kentsel kamusal alanlar dini ve yönetimsel aktiviteler içindir.
- Konutlar genellikle bahçelidir.
- Bahçeler dış oda gibi kullanılmaktadır.

DEMOCRACY

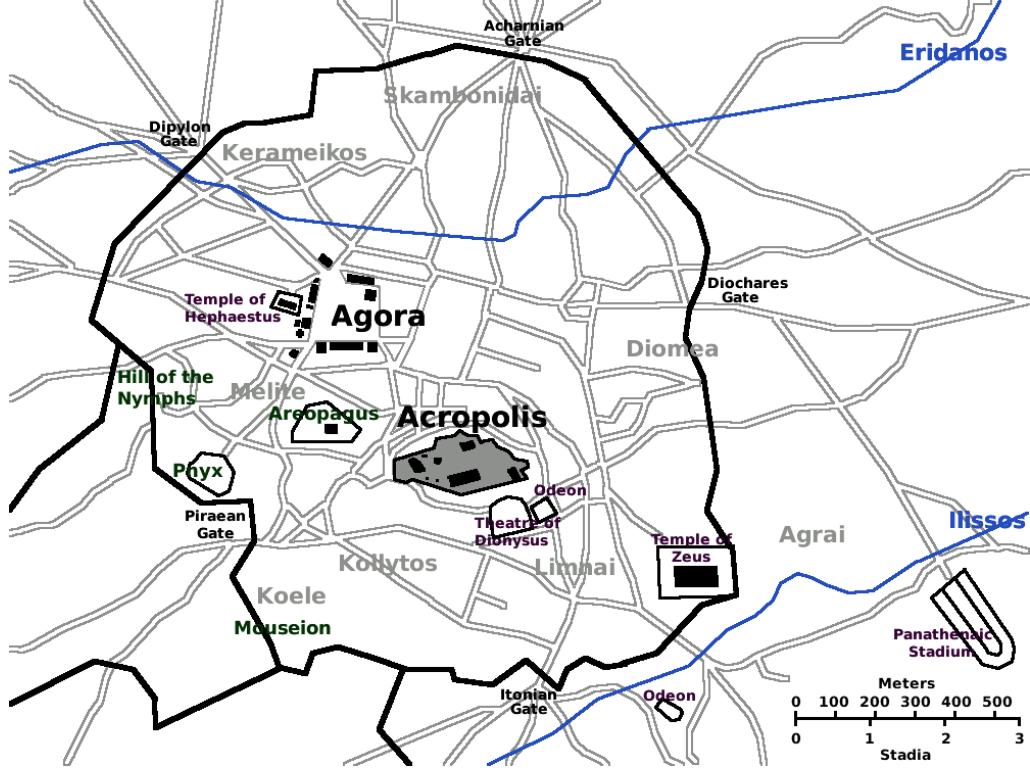

Reason was encouraged, logic invited and science investigated.

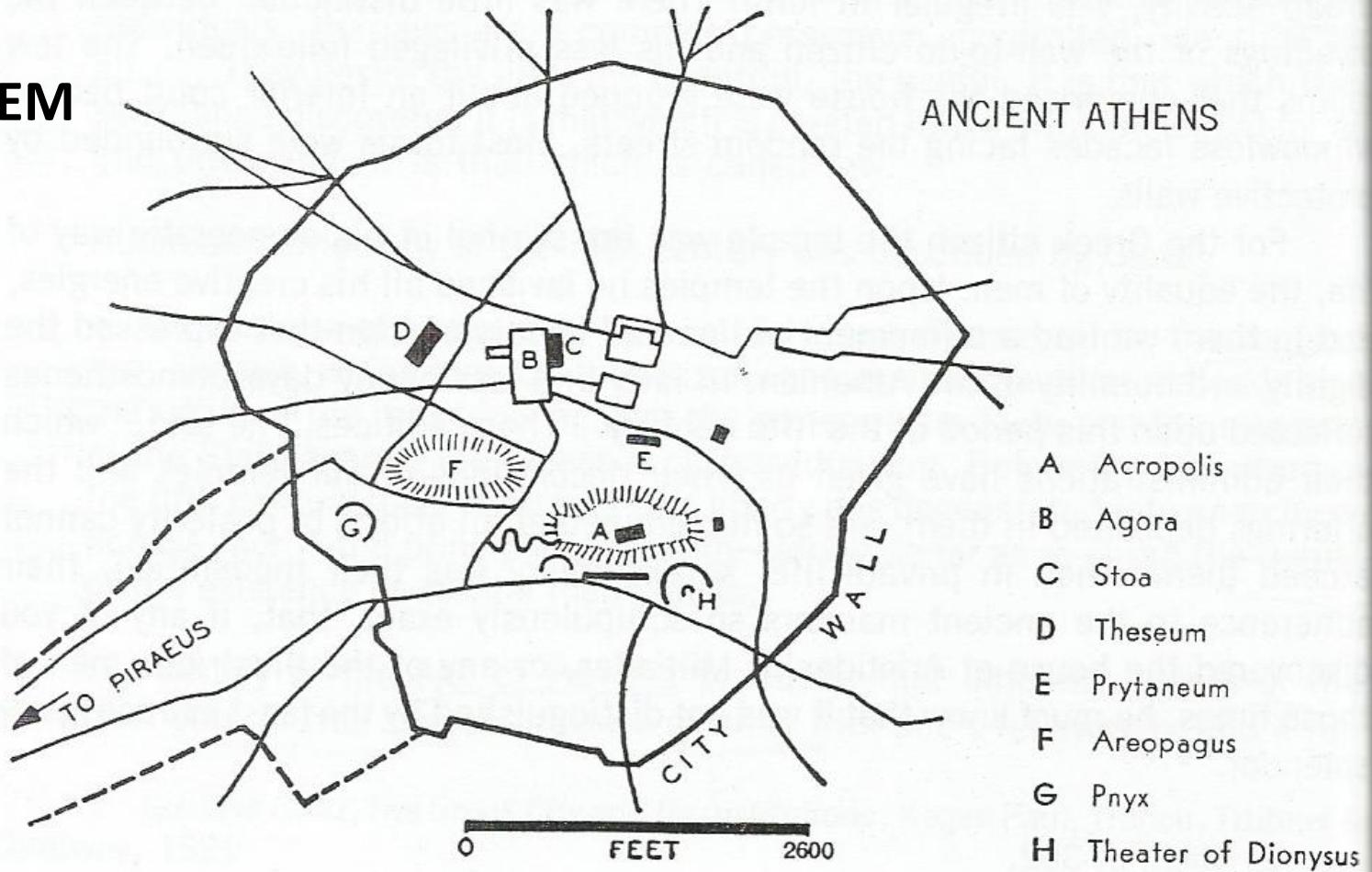
*Pericles en önemli demokratik figür, devlet adamı.
Atina için
“ilk kenttaş/yurttAŞ”*

Erken dönem Yunan Kenti

- Demokrasi yayılmaya başladı
- Kaplamasız / Döşenmemiş yollar, kanalizasyon sistemi yok, sokaklar oldukça kirli ve sağlıksız...
- Su yerel kuyularından taşınıyor.
- Kirli su sokağa dökülüyor.
- Saray yok, Tapınak var, kamu yapıları az sayıda ve gösterişsiz.
- Kamusal sorunların tartışıldığı bir yer var (*Pnyx*).
- Agora, Pazar yeri, kentsel aktivitenin merkezi.
- Zengin ve fakir arasındaki fark çok az (Konut).
- Avlu etrafında dağılmış birkaç odalı kurgu, sokağa bakan cepheler sağır (pencereler yok).
- Kentler çoğunlukla duvarlı.
- Yunanlılar için tapınaklar demokratik yaşamı sembolize etmektedir.

ANTİK DÖNEM ATİNA

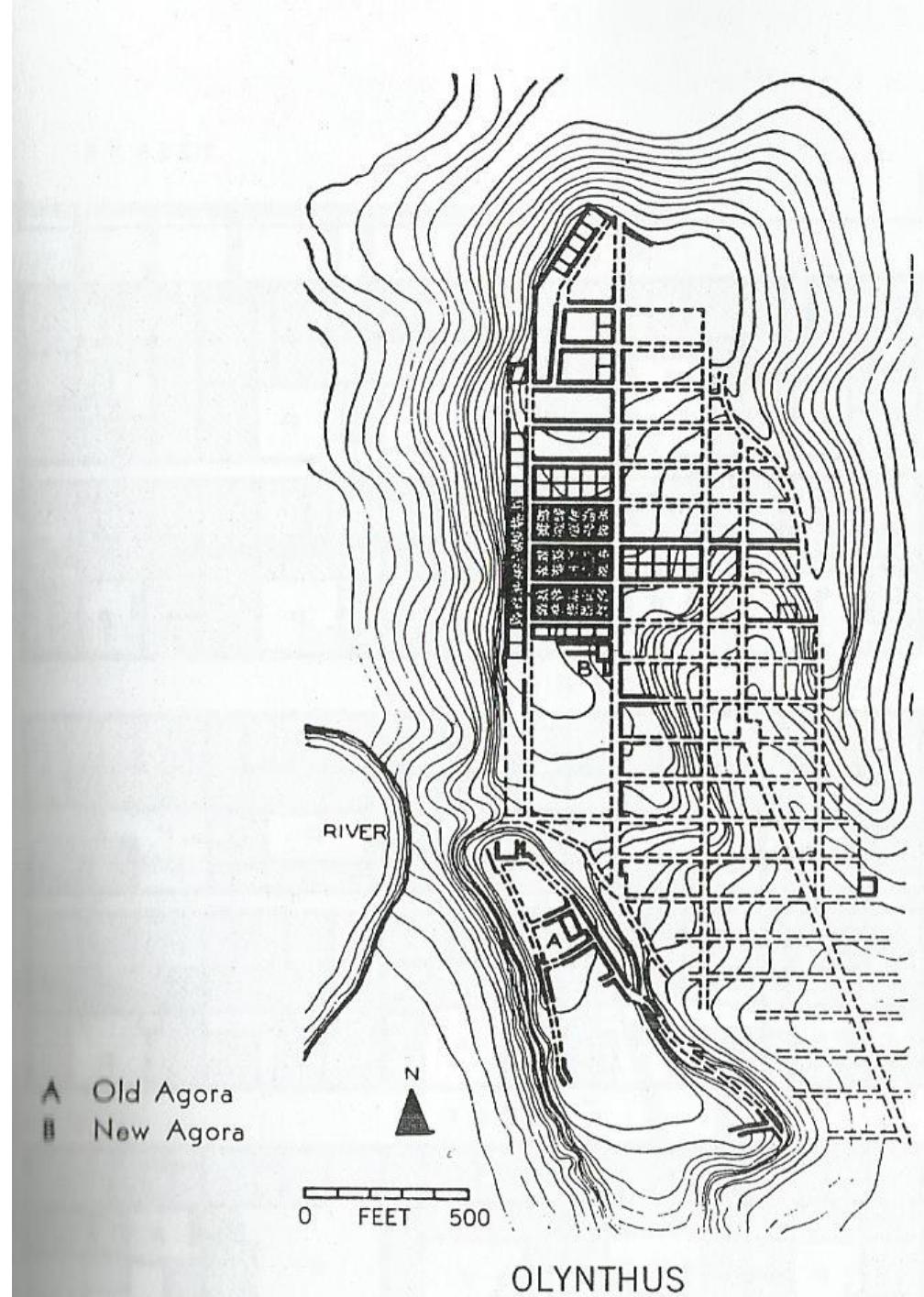

Kralların gücü azaldı ve demokrasi yayılmaya başladı.

Konut ve kamusal donatı alanları artık insanların kullanımı odaklı kurgulanmaya başlandı.

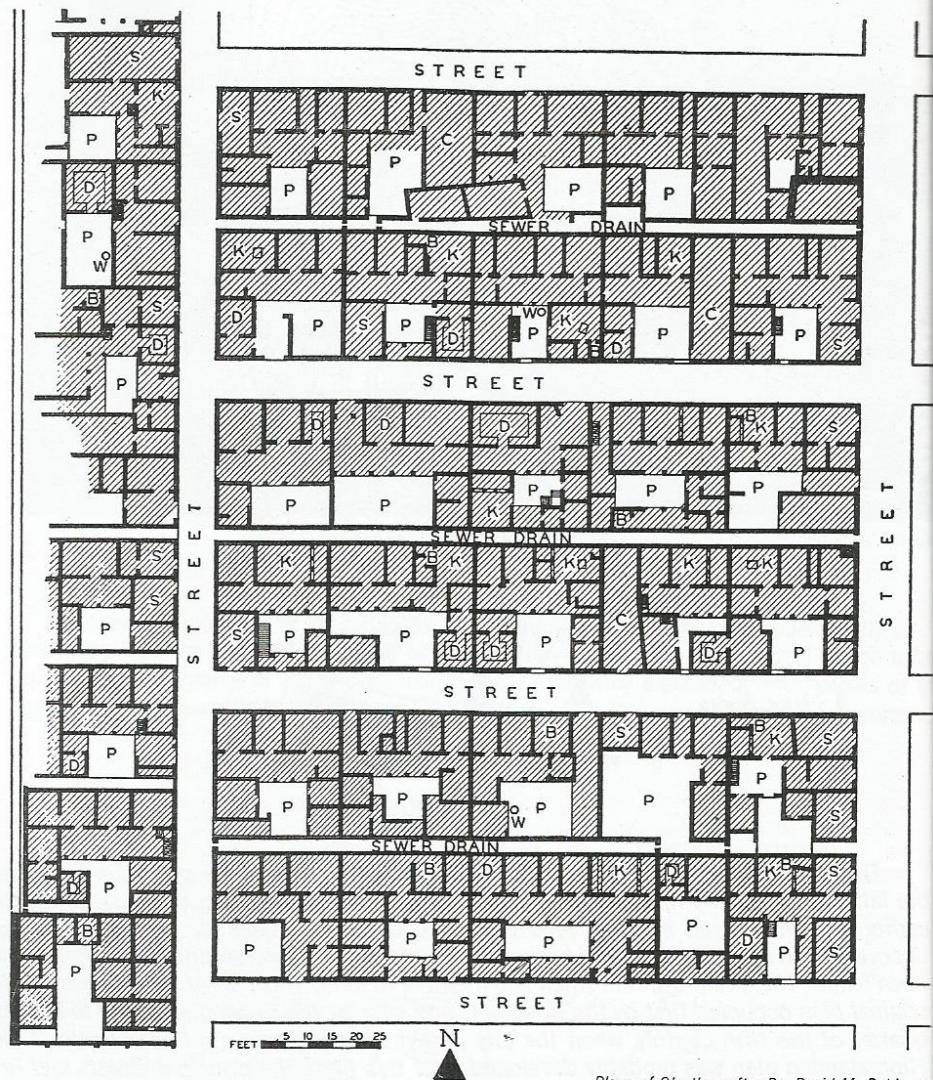
OLYNTHUS

- Izgara plan (348 M.Ö.)
- Yunanistan'da hava koşulları değişkendir.
- Sıcaktan, soğuktan, nemden korunmak oldukça önemlidir.

OLYNTHUS

- Merkez oda “Atrium”.
- Ocak merkez odada.
- Ocağın ısıtabileceği çevresinde yer alan birkaç oda.
- Merkez odanın tavanındaki açıklık hem dumanın çıkışını, hem de yağmur suyunun biriktirilmesini sağlamaktadır.
- Kanalizasyon sistemi yok.
- Daha sonraki dönemlerde ocak'ın konumu değişmiş ve Atrium önemli bir merkez oda olarak kullanılmıştır.

Plans of Olynthus after Dr. David M. Robinson

OLYNTHUS

Detail plan of shaded area in general plan on preceding page.

B Bath
C Storage or Stable
D Dining Room
K Kitchen

P Patio
W Cistern
S Shop

HIPPODAMUS

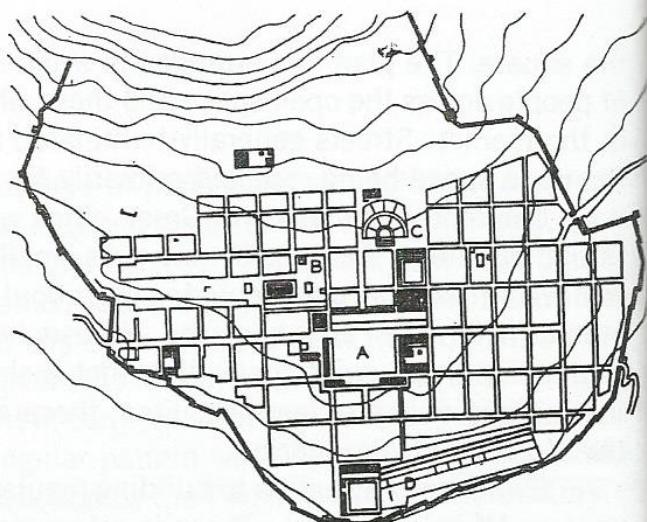
- Herkese eşit hizmet verebilen bir kent planı.
- Konut ana birim.
- Yapı adası ve yönlenme ilişkisi.
- Kamusal alanlar ve yapılar planda net olarak görülüyor.
- At arabaları ve yayaların kesişmemesini önemseyen ulaşım planı.
- Izgara plan eğimli araziye aynı sertlikte uygulanmaya kalkıldığından, eğim çizgilerine dikkat edilmediğinde, pek çok merdivenle karşılaşmak mümkündür.

A Agora

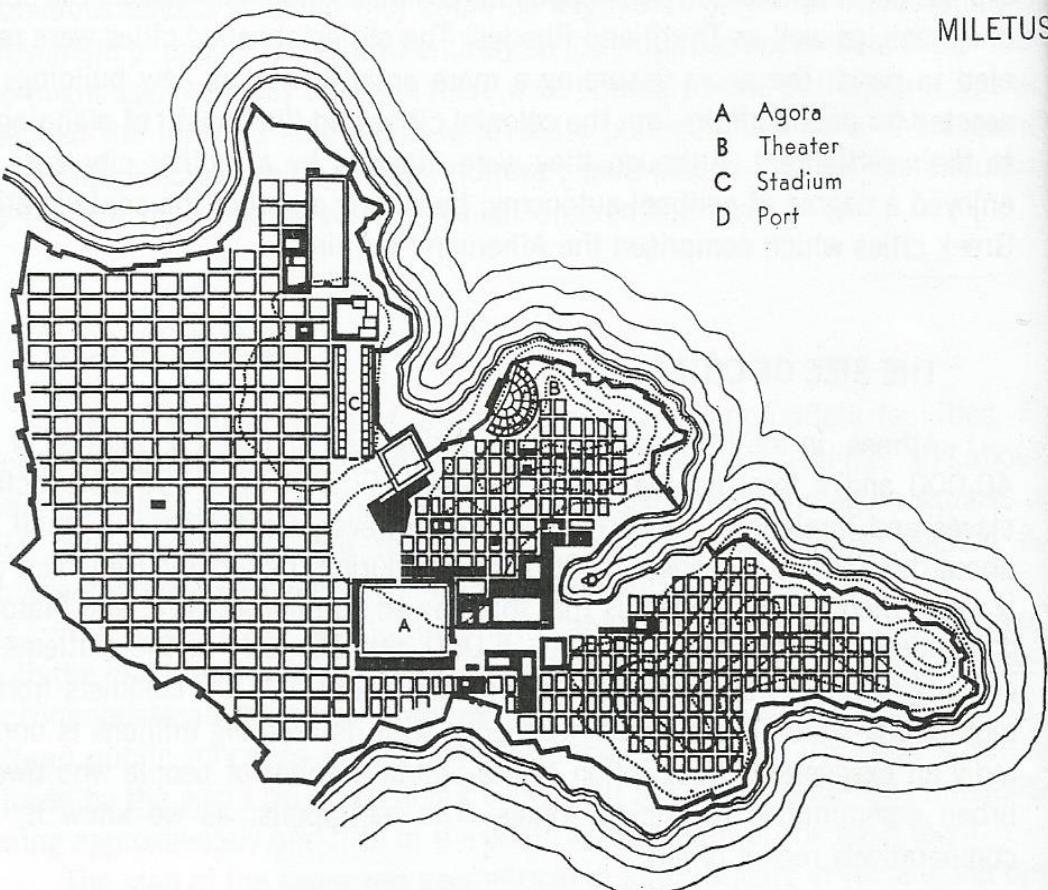
B Temple of Athene Polias

C Theater

D Stadium

MILETUS

A Agora

B Theater

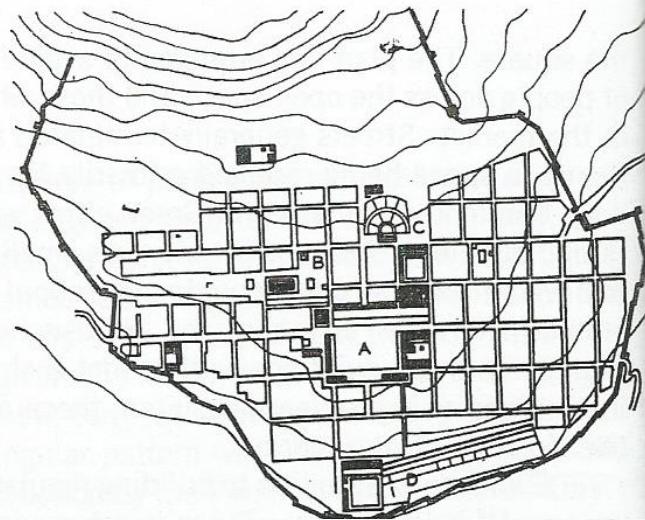
C Stadium

D Port

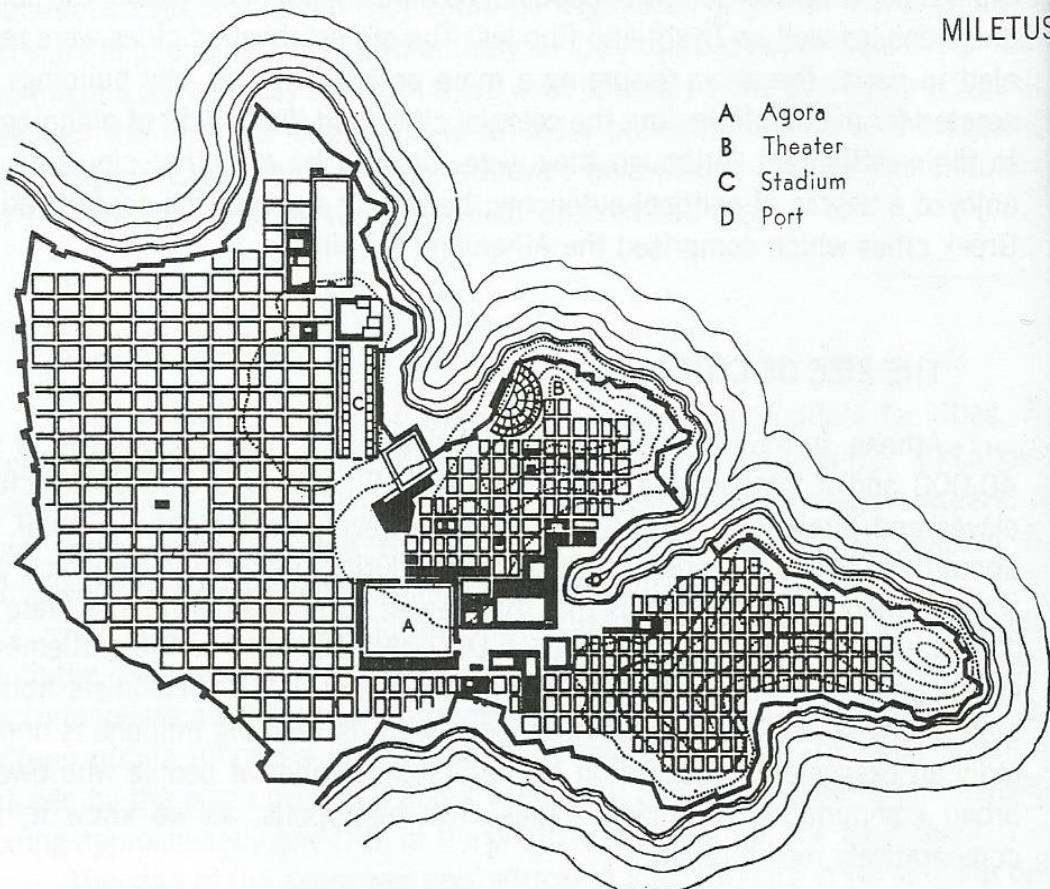
GEÇ DÖNEM YUNAN KENTİ

- Yollar döşenmiş, yeraltında basit anlamda kanalizasyon sistemi mevcut (foseptik).
- Konutlar genellikle 2 katlı.
- Konutların avlusunda sarnıç var.
- Ana Pazar yeri / Merkez alan AGORA. Konutların caddeye bakan tarafında dükkanlarla birlikte bazen zanaatkarların atölyelerini görmek mümkün.

- A Agora
 B Temple of Athene Polias
 C Theater
 D Stadium

MILETUS

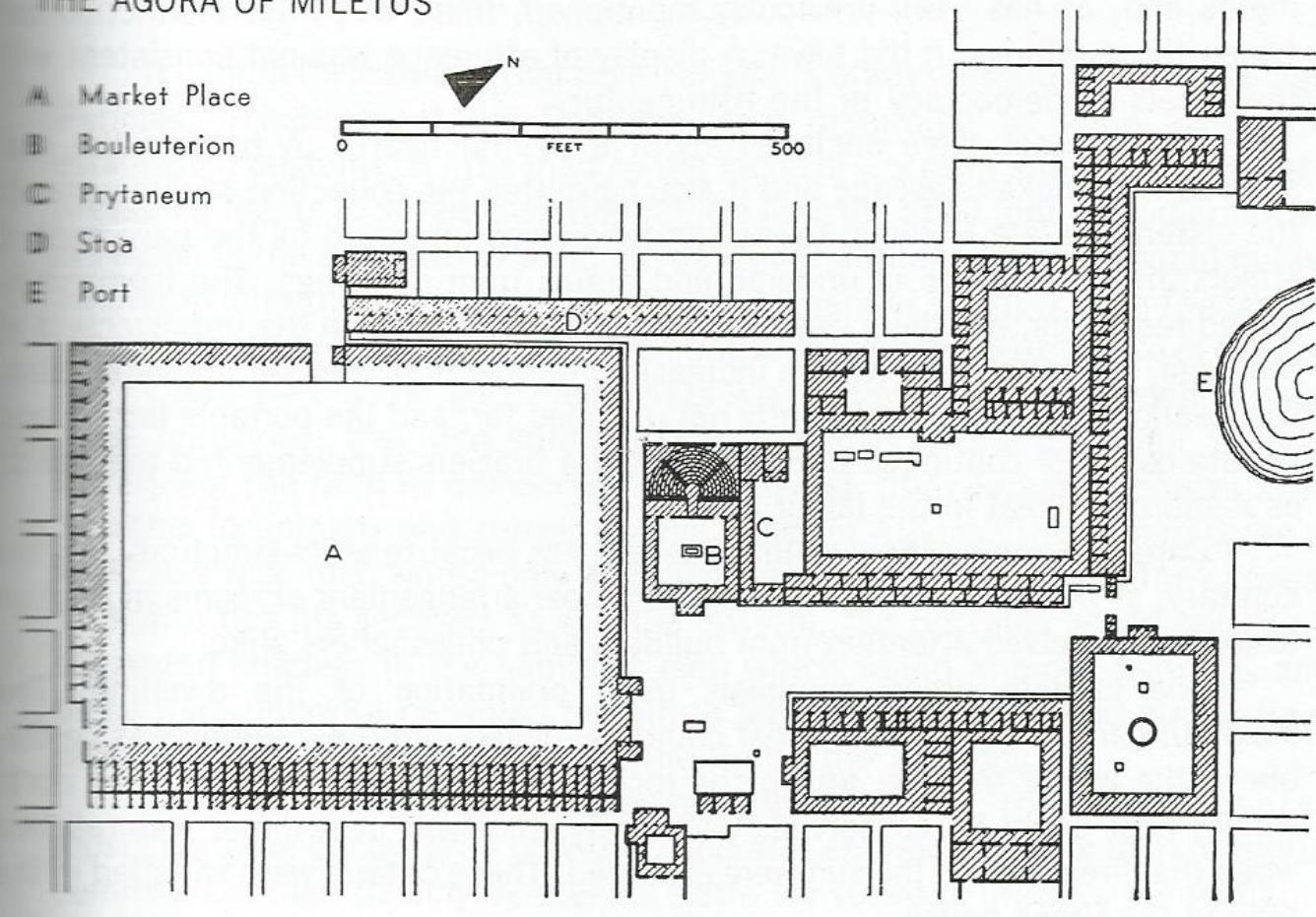

- A Agora
 B Theater
 C Stadium
 D Port

THE AGORA OF MILETUS

KAMUSAL ALAN AGORA (PAZAR YERİ)

AGORA (market place) iş ve politik hayatın merkezidir. Çeşitli nitelikteki dükkanlarla ve kamusal binalarla çevrilidir.

- Agora kentin merkezinde (geometrik olarak da), kuzey-güney ve doğu-batı akşlarının kesişim noktasında yer almaktadır.
- Kare ya da dikdörtgen formda, etrafi kolonlarla çevrili bir alandır.

Peristeri, Yunanistan

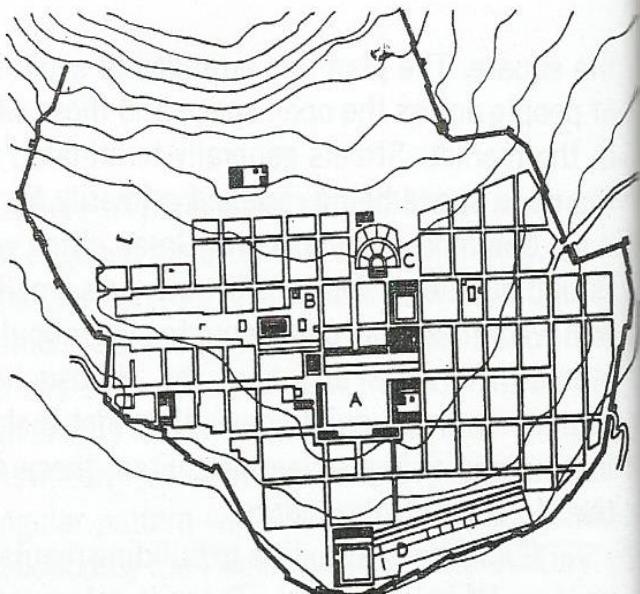

PRIENE

PRIENE ve MILETUS

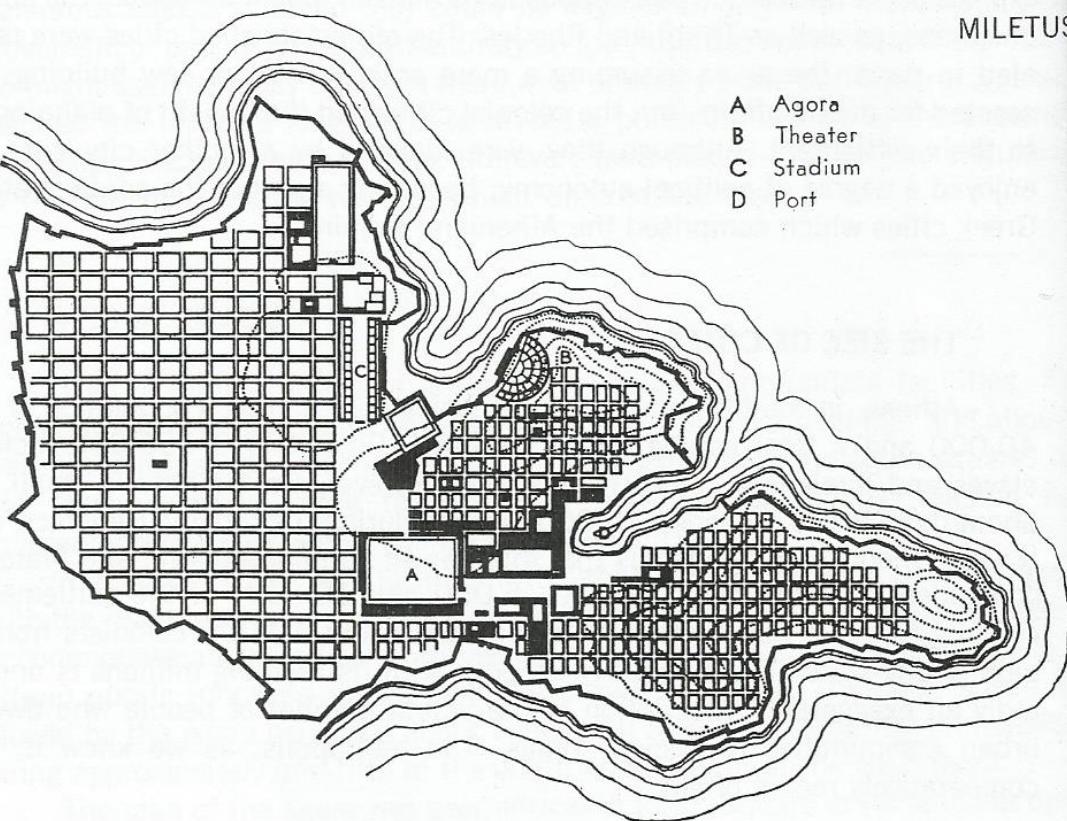
- A Agora
- B Temple of Athene Polias
- C Theater
- D Stadium

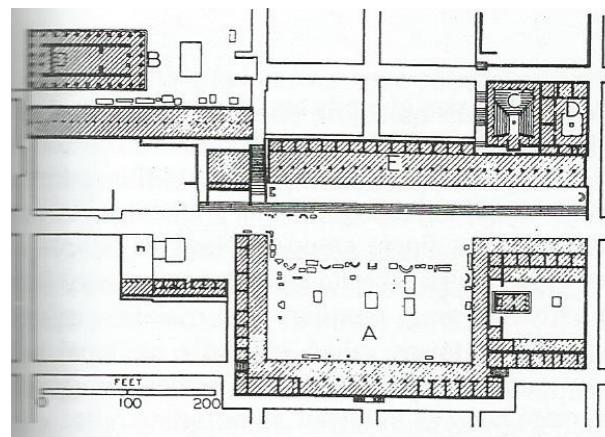
- Izgara plan
- Agora merkezde
- Rekreatif aktiviteler ve eğlence için; gymnasium, stadium, ve theatre.
- Sokaklarda merdiven kullanımı mecburen yaygın.

MILETUS

- A Agora
- B Theater
- C Stadium
- D Port

PRIENE ve MILETUS

- A Market Place
- B Temple of Athene Polias
- C Ecclesiasteron
- D Prytaneum
- E Stoa

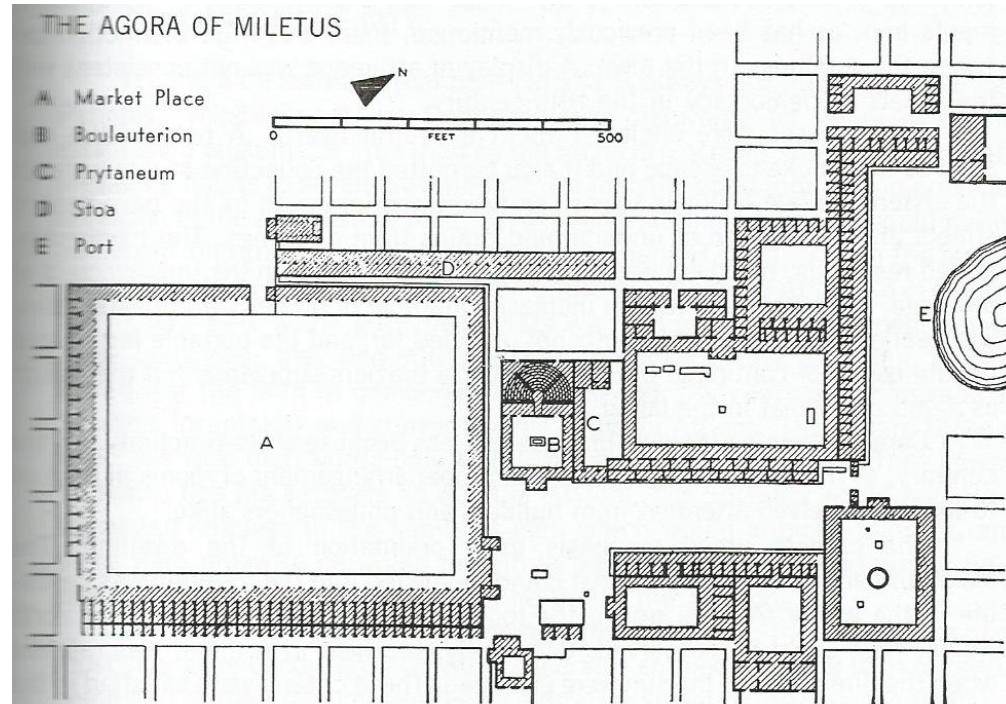
- Tapınaklar ve kamusal yapılar Agora çevresinde yer almaktadır.

The bouleuterion: Kent konseyi toplantı odası

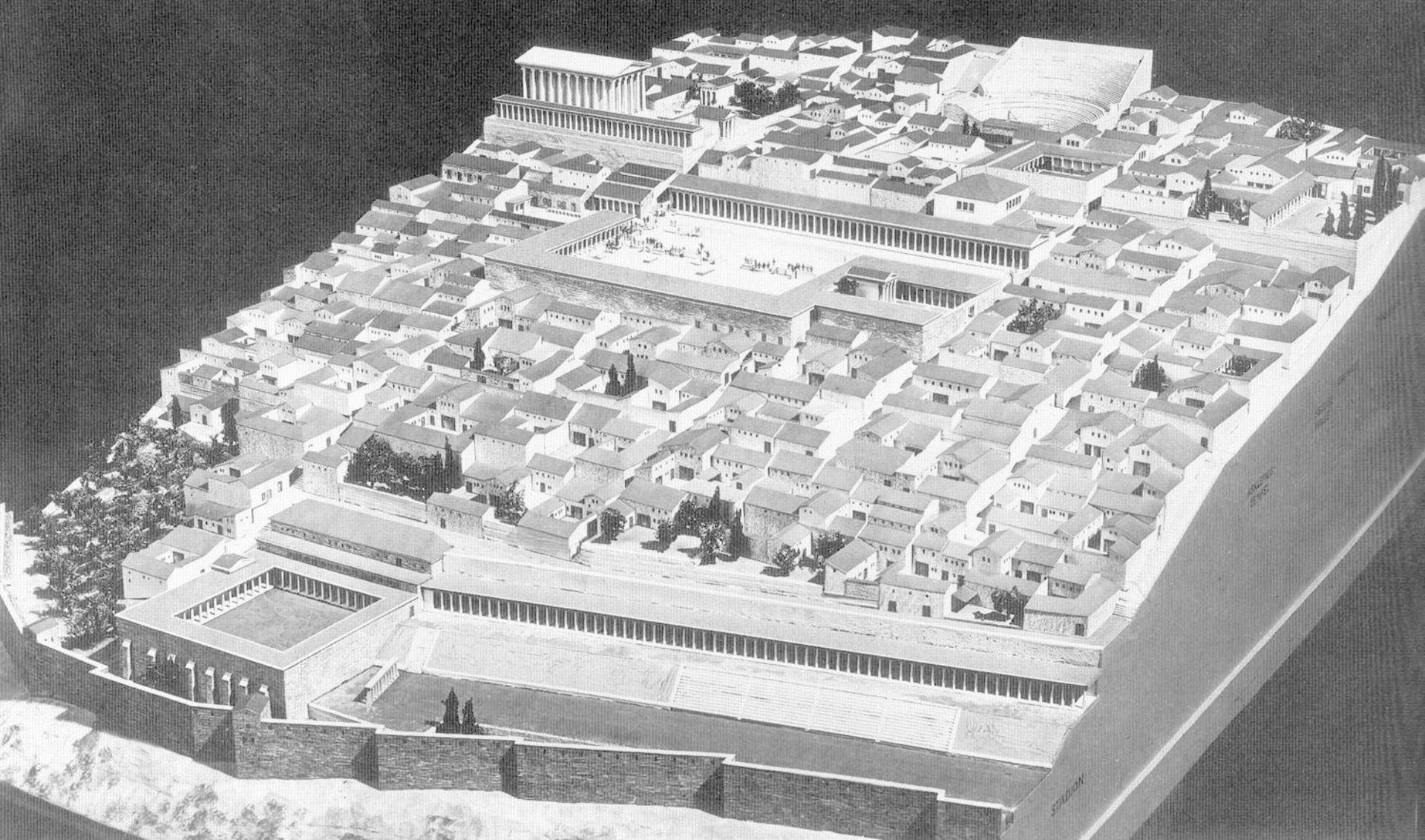
The prytaneum: Konsey özel odaları.

The (open-roof) ecclesiasteron: (Kamusal) toplantı salonu

- Gıda ve su sağlama kentsel sistemde öncelikli hizmetlerdir.

PRIENE

MİLET

ROMA KENTLERİ

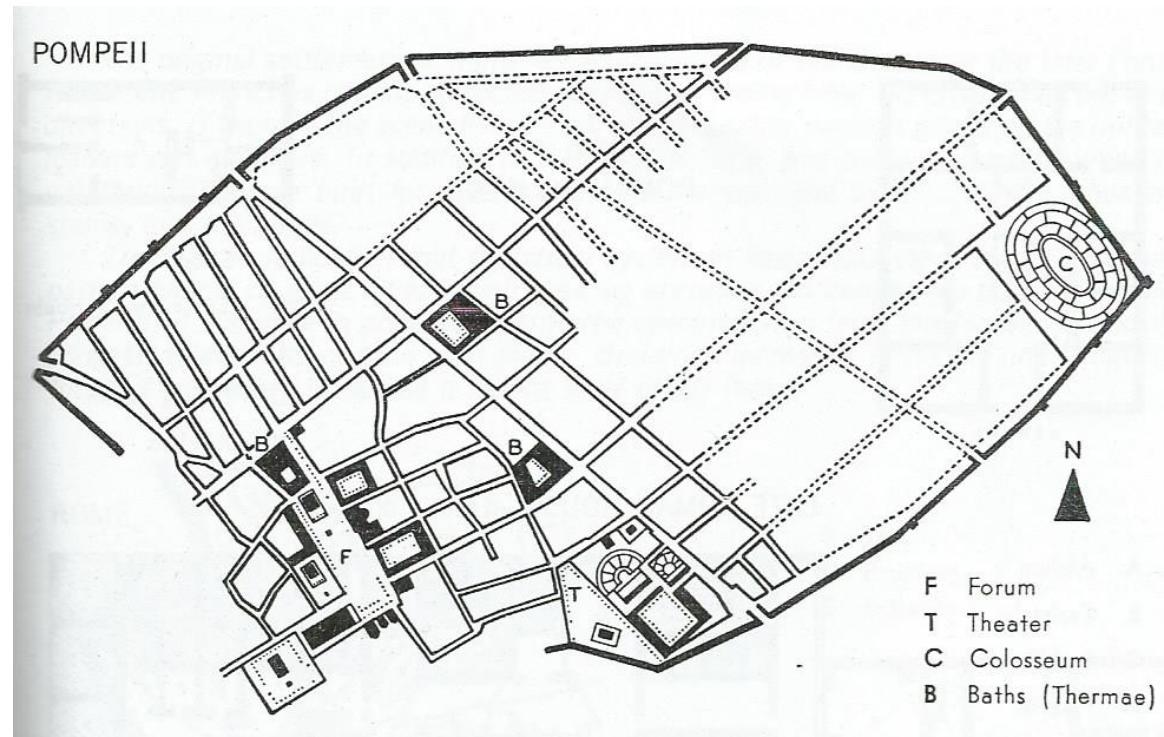
Su, kanalizasyon ve ısınma sistemlerindeki gelişmeler

Büyük su kanallarının inşası...

Taşla döşenmiş geniş yolların inşası...

MÜHENDİSLİK BECERİSİ

AGORA → **FORUM**

- Pompeii Roma kadar büyük olmayan daha küçük bir kent, ağırlıklı olarak konut yerleşim alanı.
- Forum, düzensiz sokak sisteminin ortasında (muhtemelen öncesinde ızgara sistem mevcut) yer almaktadır.
- Tüm önemli yapılar Forum çevresinde ve devam eden kolonlarla bağlanmış durumdadır.
- Dikdörtgen bu alan gladyatör gösterileri ve diğer kamusal aktiviteler için kullanılmaktadır. Kolonlu yapı balkon görevi de üstlenmektedir.

ROMA

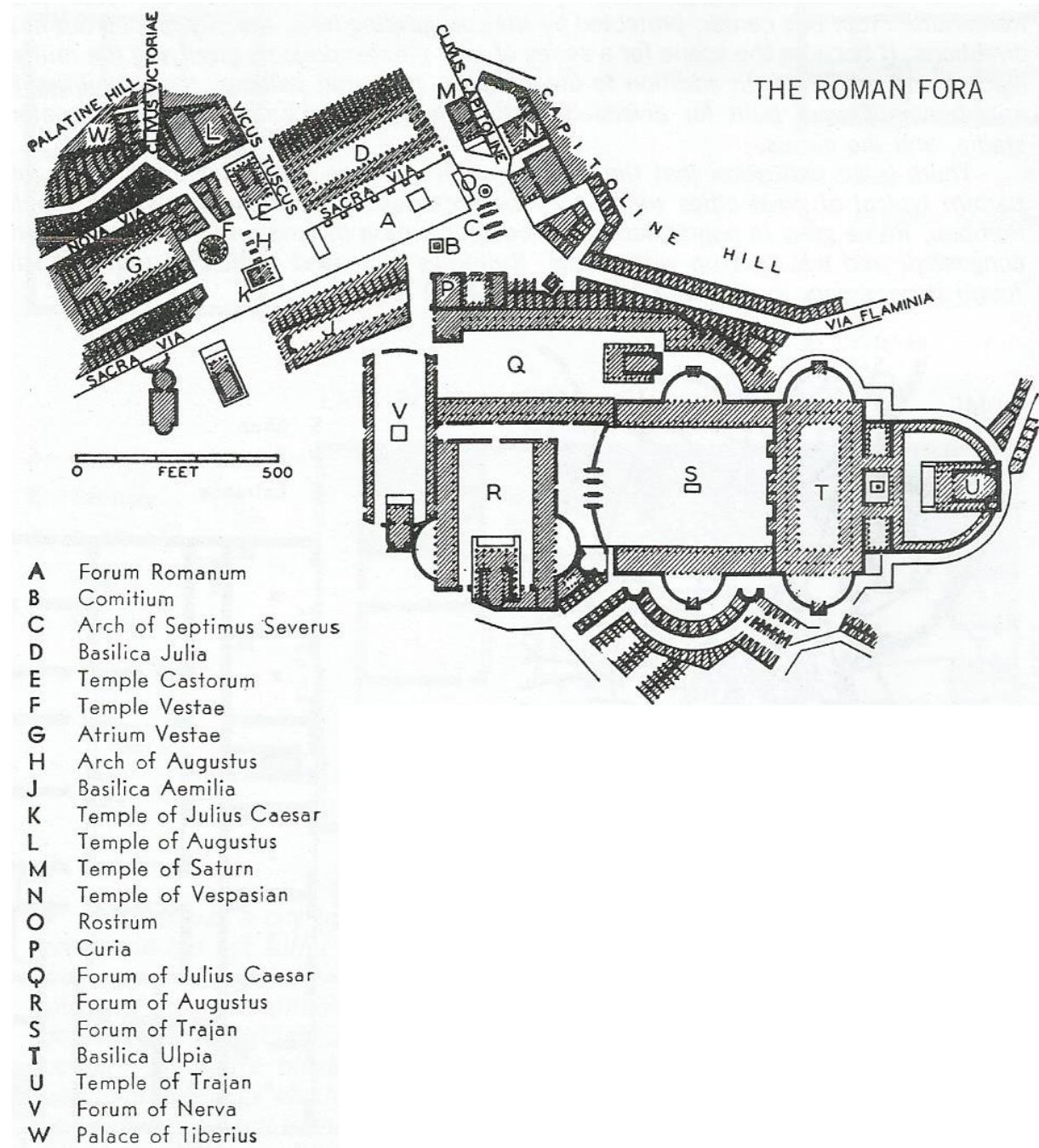
Tapınağa ek olarak;
forumlar, saraylar, hamamlar,
colosseum, tiyatrolar,
stadyum, ve sirk...

A	Forum Romanum	J	Baths of Trajan
B	Forum of Emperors	K	Baths of Diocletian
C	Palace of the Emperors	L	Theater of Pompey
D	Colosseum	M	Theater of Marcellus
E	Circus Maximus	N	Pantheon
F	Cloaca Maxima	O	Tomb of Hadrian
G	Claudian Aqueduct	P	Circus Flaminus
H	Baths of Caracalla		

ROMA FORUM'U

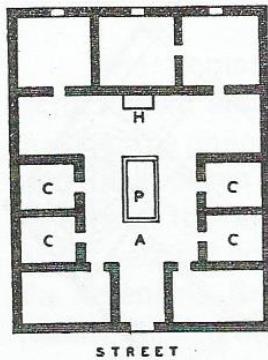
- Erken Cumhuriyet döneminde, iş ve politik hayatın merkezidir.
- Anıtsal yapılar
- Çok sayıda dükkan
- Çok kalabalık bir kent merkez

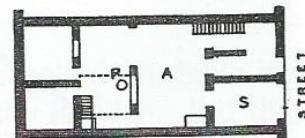

ROMA DÖNEMİ EVLERİ

- Erken dönemde Yunan etkisi yoğun, atrium (A).
- Sonraki dönem “peristyle” (B).
- Sokak cephesinde dükkanlar yer alıyor.
- Giriş kapısı vestibule (E), atrium (A)'a açılıyor. Impluvium (P) avluda yer alan sarnıç. Bu alan daha çok misafirler ve iş görüşmeleri için kullanılmaktadır.
- Atrium ve peristyle kısımları birbirine bağlıdır.
- Kolonlarla çevrili avlu etrafında çok sayıda oda yer almaktadır. Hol (L), yemek odası (D) ve yatak odaları (C).

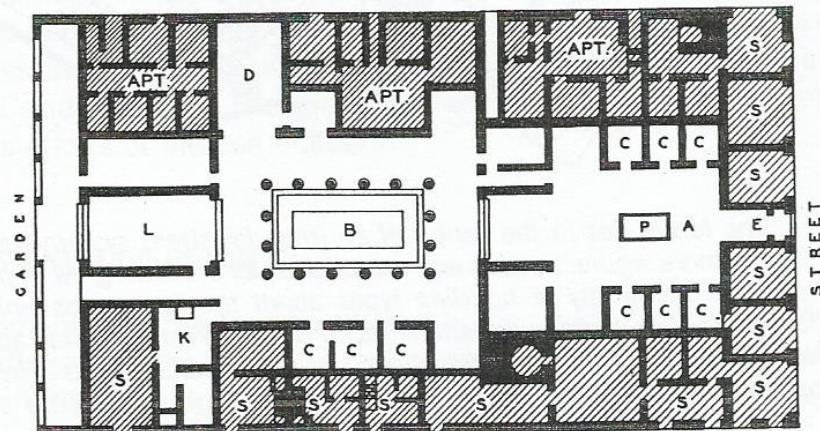

EARLY
ROMAN HOUSES

S	Shop
E	Entrance Vestibule
L	Living Room
D	Dining Room
K	Kitchen

LATE ROMAN HOUSE—House of Pansa

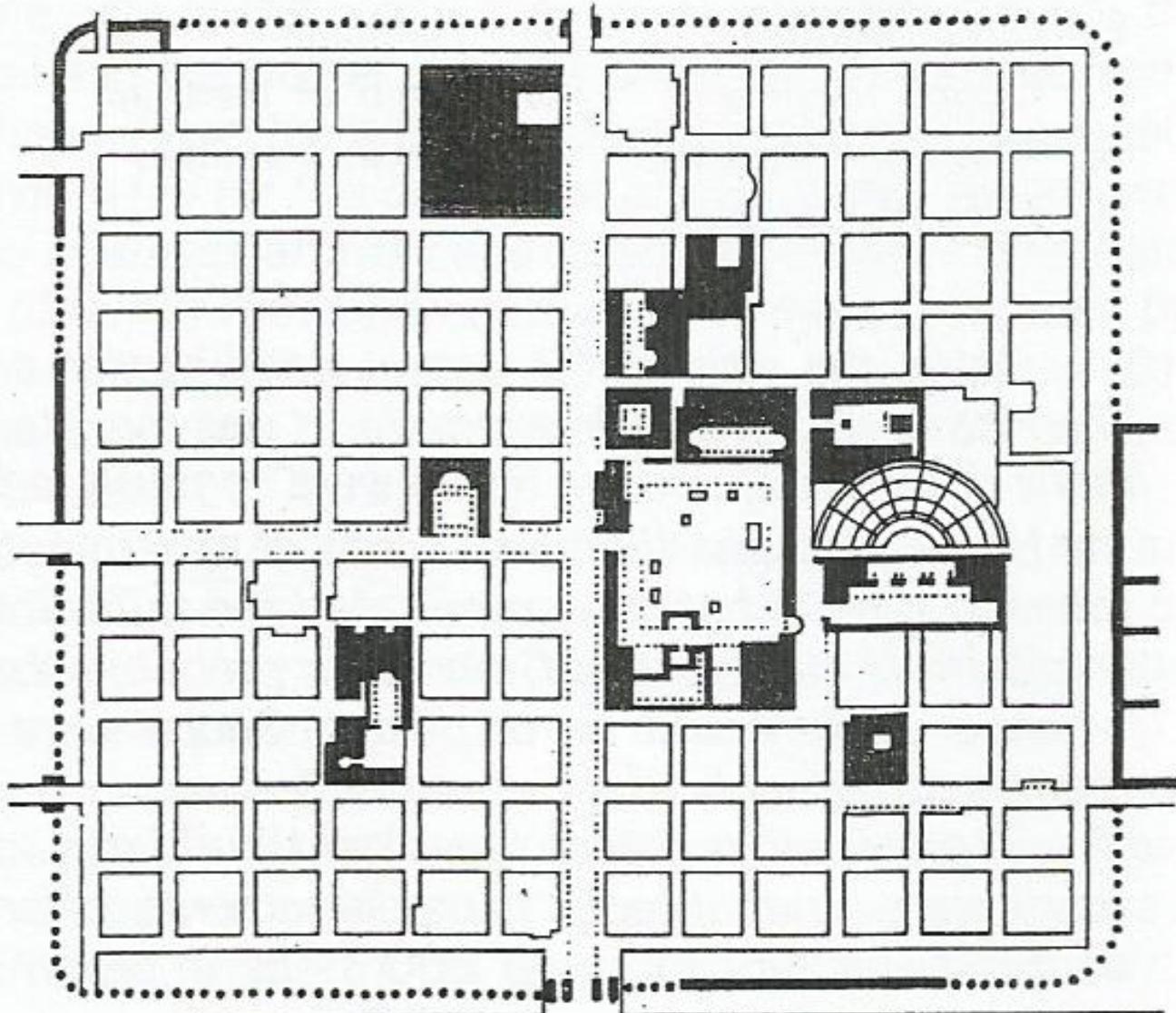

PERISTYLE

TIMGAD

TIMGAD
*The Pattern of a
Roman Camp*

Timgad bir Roma koloni kentidir (Cezayir).

KRONOLOJİK SIRA

- KLASİK YUNAN DÖNEMİ / CLASSIC GREEK PERIOD
(736 BC_ARCHAIC PERIOD-146BC_ROMAN OCCUPATION)
- HELENİSTİK DÖNEM / HELLENISTIC PERIOD
(323 BC – 146 BC)
- ROMA CUMHURİYETİ / ROMAN REPUBLIC
(146 BC – 44 BC)
- ROMA İMPARATORLUĞU / ROMAN EMPIRE
(44 BC – 395 AD)
- BATI ROMA İMPARATORLUĞU / WEST-ROMAN EMPIRE
(395AD – 476 AD)
- DOĞU ROMA İMPARATORLUĞU (BİZANS) / EAST-ROMAN EMPIRE (BYZANTINE)
(395AD – 1453 AD)